

ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

1. Χαρακτηριστικά της παραγωγής γραπτού λόγου

Τα γραπτά κείμενα υπακούουν σε συμβάσεις που τα διαφοροποιούν από τον προφορικό λόγο. Οι διαφορές τους εστιάζονται στη γραμματική (ο προφορικός λόγος, σε αντίθεση με τον γραπτό, παρουσιάζει πολλές ελλειπτικές προτάσεις, διακοπές, επιφωνήματα, ακόμη και παραβιάσεις των γραμματικών κανόνων), στο λεξιλόγιο (συνήθως το λεξιλόγιο του προφορικού λόγου χαρακτηρίζεται από πιο οικείο ύφος σε σχέση με το πιο ουδέτερο ή πιο τυπικό ύφος του γραπτού λόγου). Εξάλλου, το γραπτό κείμενο υπακούει σε συμβάσεις που επιβάλλονται από το είδος του λόγου στο οποίο ανήκει και αφορούν τόσο την εξωτερική του εμφάνιση όσο και τη δομή και το περιεχόμενό του.

2. Χαρακτηριστικά περιστάσεων που αφορούν την παραγωγή γραπτού λόγου

Ο γραπτός λόγος μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε πάμπολλες περιστάσεις κυρίως όπου ο προφορικός λόγος κρίνεται ακατάλληλος ή ανεπαρκής. Διακρίνονται τρεις μεγάλες κατηγορίες γραπτού λόγου: η περιγραφή, η αφήγηση και η επιχειρηματολογία. Συχνά τα γραπτά κείμενα αξιοποιούν δύο ή και περισσότερες από αυτές τις κατηγορίες, ενώ συνήθως υπερτερεί κάποια από αυτές και τότε το κείμενο χαρακτηρίζεται ανάλογα περιγραφικό, αφηγηματολογικό ή επιχειρηματολογικό.

3. Δυσκολίες μαθητών/χρηστών στην παραγωγή γραπτού λόγου: Προβλήματα και λύσεις

Μια από τις βασικές δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι μαθητές στην παραγωγή γραπτού λόγου είναι η ορθογραφία, πόσο μάλλον που η ορθογραφία της ελληνικής είναι ιστορική και συχνά τα φωνήματα δεν αντιστοιχούν σε έναν μόνο φθόγγο. Τα προβλήματα της ορθογραφίας επιλύονται ως ένα βαθμό όταν οι μαθητές ασκούνται στην ανάγνωση πολλών κειμένων, αλλά και στην αντιγραφή και την επανάληψη.

Η κυριότερη δυσκολία που αντιμετωπίζουν οι μαθητές είναι να αναγνωρίσουν το κειμενικό είδος που τους ζητείται να γράψουν και να ανταποκριθούν στις συμβάσεις που αυτό επιβάλλει.

Προβληματικός επίσης αποδεικνύεται συχνά ο τρόπος δόμησης των κειμένων τους, ο οποίος πάσχει από έλλειψη συνοχής, τόσο σε επίπεδο μορφής, όσο και σε επίπεδο περιεχομένου.

Όσον αφορά το ύφος των παραγόμενων κειμένων, συχνά αυτό είναι ακατάλληλο, λόγω της τάσης μεταφοράς στοιχείων του προφορικού λόγου στον γραπτό.

Τα προβλήματα αυτά εξομαλύνονται όταν, στο θέμα της γραπτής εργασίας που δίνεται στους μαθητές, δηλώνεται ρητά για ποιο είδος κειμένου πρόκειται και ποιες είναι οι γνωστές παράμετροι της δεδομένης περίπτωσης επικοινωνίας (ομιλητής, συνομιλητής, τόπος, χρόνος, στόχος της επικοινωνίας). Κρίνεται εξάλλου χρήσιμο, δοθέντος ότι υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ των διαφόρων κειμενικών ειδών, οι μαθητές να εξοικειώνονται με κείμενα που ανήκουν σε διαφορετικά είδη (π.χ. δημοσιογραφικό άρθρο, τυπική ή οικεία επιστολή, διαφήμιση, οδηγίες χρήσης κτλ.) και να ανακαλύπτουν τις συμβάσεις που διέπουν το κάθε είδος. Έμφαση επίσης πρέπει να δίνεται στη δομή και τη συνοχή των μελετώμενων και των παραγόμενων από τους μαθητές κειμένων. Όσον αφορά τη σωστή επιλογή του ύφους, χρήσιμη άσκηση θεωρείται η προσπάθεια μετατροπής προφορικού κειμένου σε γραπτό και η επισήμανση των μετατροπών που πρέπει να γίνουν.

4. **Σκοπός** της διδασκαλίας της παραγωγής γραπτού λόγου είναι ακριβώς η επιβοήθηση των μαθητών στη συνειδητοποίηση και στην επίλυση των προαναφερθέντων προβλημάτων.
5. **Στρατηγικές** που χρησιμοποιούνται για την ανάπτυξη της δεξιότητας παραγωγής γραπτού λόγου είναι οι εξής:

Εύρεση της κεντρικής ιδέας και των επιμέρους στοιχείων του μηνύματος

Ο δάσκαλος προετοιμάζει ερωτήσεις που για τους αρχάριους μπορεί να απαιτούν απάντηση του τύπου *ναι* ή *όχι*, αλλά στα υψηλότερα επίπεδα γλωσσομάθειας ζητά τα βασικά σημεία της δράσης ή το θέμα ενός επιμέρους κομματιού.

Για την εστίαση σε επιμέρους στοιχεία θέτει ερωτήσεις που αναφέρονται σε λεπτομέρειες του μηνύματος και μπορούν να απαντηθούν γραπτώς, δίνει καταλόγους και διαγράμματα να συμπληρωθούν ή να ζητάει από τους μαθητές να κρατήσουν σημειώσεις κτλ.

Καταιγισμός ιδεών

Προκειμένου να εφαρμοστεί αυτή η στρατηγική πρέπει το θέμα να καθοριστεί καλά, να γίνει κατανοητό ότι καμία απάντηση δεν θεωρείται λαθεμένη και να καταγραφούν όλες οι απαντήσεις, ασχέτως του πόσο απομακρυσμένες μπορεί να φαίνονται ως προς το θέμα. Όταν αυτή η διαδικασία τελειώσει, εξετάζονται οι δοσμένες απαντήσεις, διαγράφονται όσες αποτελούν επαναλήψεις, καθώς και όσες φαίνεται ότι τελικά δεν ταιριάζουν και οι υπόλοιπες ομαδοποιούνται και συζητούνται από την τάξη.

Χρήση πηγών

Οι πηγές στις οποίες μπορούν να ανατρέξουν οι μαθητές είναι λεξικά, κατάλογοι λέξεων, βιβλία γραμματικής για τη βελτίωση της ικανότητας των μαθητών να κατανοούν και να παράγουν μηνύματα. Επίσης εγκυκλοπαίδειες, τουριστικοί οδηγοί, περιοδικά και βιβλία σχετικά με τον πολιτισμό της γλώσσας-στόχου τα οποία παρέχουν χρήσιμες πληροφορίες ώστε ο μαθητής να καταλάβει καλύτερα τη γλώσσα και να μπορέσει στη συνέχεια να τη χρησιμοποιήσει στα δικά του κείμενα.

Ενεργοποίηση προϋπάρχουσας γνώσης (δηλ. σύνδεση με ήδη γνωστό υλικό)

Επιδιώκεται να κάνουν τις συνδέσεις οι ίδιοι οι μαθητές παρά να τους τις υποδεικνύει ο δάσκαλος. Αφόρμηση μπορούν να είναι ερωτήσεις του τύπου: *Τι σας φέρνει στο μυαλό αυτός ο τίτλος/αυτή η φράση/αυτή η λέξη;* και να ξεκινήσει συζήτηση μεταξύ των μαθητών, στην οποία θα ενεργοποιήσουν το λεξιλόγιό τους, τις γνώσεις και τις εμπειρίες τους.

Στόχος είναι η μεταφορά είτε γλωσσικής είτε εννοιολογικής γνώσης από το ένα (γλωσσικό ή εννοιολογικό) πεδίο στο άλλο, πράγμα που αποτελεί ξεχωριστή στρατηγική.

Προσαρμογή του μηνύματος στις γλωσσικές γνώσεις των μαθητών

Επιτυγχάνεται με την παράλειψη μερικών πληροφοριών, την απλοποίηση των ιδεών ή με το να διατυπώνεται κάτι λίγο διαφορετικό από ό,τι αρχικά είχαν πρόθεση οι μαθητές. Στόχος είναι η υπερπήδηση των γλωσσικών περιορισμών των μαθητών στο γράψιμο.

Προσοχή

Ο μαθητής πρέπει να προσέξει είτε τη γενική ιδέα (**γενική προσοχή**) της δραστηριότητας είτε επιμέρους στοιχεία της (**επιλεκτική προσοχή**).

Η απόδοση προσοχής σε επιμέρους στοιχεία όσον αφορά το γράψιμο μπορεί να αφορά το να αποφασιστεί εκ των προτέρων σε ποιες πλευρές θα πρέπει να δοθεί έμφαση κάθε φορά (π.χ. στη δομή, το περιεχόμενο, το ύφος, τη φραστική δομή, το λεξιλόγιο, τη στίξη ή τις ανάγκες του ακροατηρίου). Ειδικά οι αρχάριοι είναι δύσκολο να αποδίδουν προσοχή σε όλα αυτά τα στοιχεία μαζί.

Αυτοέλεγχος

Οι μαθητές πρέπει να μάθουν να επισημαίνουν και να διορθώνουν τα λάθη τους σε όλες τις γλωσσικές δεξιότητες. Επισημαίνοντας τη ρίζα του προβλήματος, όπως την υπεργενίκευση ή τη μεταφορά από τη μητρική γλώσσα ανύπαρκτων δομών στην ξένη, οι μαθητές καταλαβαίνουν περισσότερο για τη γλώσσα που μαθαίνουν.

Αυτοαξιολόγηση

Η αυτοαξιολόγηση είναι πραγματικά αξιόπιστη όταν είναι λεπτομερής και βασίζεται σε καθορισμένα κριτήρια. Οι γενικές εντυπώσεις είναι συχνά λαθεμένες.

Όσον αφορά το γράψιμο, οι μαθητές πρέπει να μάθουν να αξιολογούν τις υπάρχουσες γνώσεις τους (γλωσσικές και εννοιολογικές) σχετικά με το θέμα πριν από την έναρξη της δραστηριότητας αλλά και να αξιολογούν τμήματα της δουλειάς τους μετά το πέρας της διαδικασίας (δηλαδή να εξετάζουν το ύφος που χρησιμοποίησαν, την επάρκεια του περιεχομένου, την επάρκεια των επιχειρημάτων, τη δομή και την καταλληλότητα του κειμένου σε σχέση με τον παραλήπτη του) και να καταγράφουν την πρόοδο που σημειώνουν καθώς προχωρούν τα μαθήματα.

Συνεργασία (με τους συμμαθητές ή με ικανότερους χρήστες της γλώσσας-στόχου)

Αυτή η στρατηγική αφορά τη συντονισμένη προσπάθεια των μαθητών να συνεργαστούν σε μια δραστηριότητα με κοινό στόχο.

Και το γράψιμο μπορεί να είναι μια κοινωνική δραστηριότητα. Οι μαθητές μπορούν να συνεργαστούν στο γράψιμο ενός κειμένου ή να δείξουν το κείμενό τους στον συμμαθητή τους που θα το σχολιάσει ή να συμμετέχουν σε δραστηριότητες καταιγισμού ιδεών, ώστε όλοι μαζί να ανακαλύψουν ιδέες για το τι θα γράψουν ή να ετοιμάσουν σε ομάδες ένα project στο οποίο θα ενσωματωθεί, μεταξύ των άλλων, και η συγγραφή ενός κειμένου παρουσίασης.

Ανάπτυξη πολιτισμικής αντίληψης

Η κατανόηση του πολιτισμού της γλώσσας-στόχου βοηθά τους μαθητές να γράψουν καλύτερα στη γλώσσα στόχο. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με την εισαγωγή συζητήσεων σχετικών με τον πολιτισμό στο μάθημα και με τη σύγκριση στοιχείων των πολιτισμών όπου ανήκουν οι μαθητές και του πολιτισμού της ξένης γλώσσας, αλλά και με ανάγνωση κειμένων σχετικών με πολιτισμικά θέματα που αφορούν την κουλτούρα των φυσικών ομιλητών της γλώσσας-στόχου.

Σχεδιασμός της δομής του κειμένου

Αυτός ο σχεδιασμός περιλαμβάνει τα εξής στοιχεία:

- τον καθορισμό του θέματος
- τον καθορισμό των παραληπτών του κειμένου/ του ακροατηρίου
- την πρόθεση του συγγραφέα (να διδάξει, να πληροφορήσει, να εκφράσει τη γνώμη του κτλ.)
- την κεντρική ιδέα του κειμένου
- τις δευτερεύουσες ιδέες του κειμένου
- το κειμενικό είδος (σημείωμα, επιστολή, διήγημα, ποίημα, κινούμενα σχέδια, εικονογραφημένη ιστορία, παραμύθι κτλ.)
- την οπτική που υιοθετείται (θετική, αρνητική, ουδέτερη παρουσίαση κτλ.)
- το ύφος του κειμένου

Χρήση γλωσσικών επεμβάσεων

Πρόκειται για:

- την *πρόσθεση* ενός ή περισσότερων στοιχείων σε μια φράση για την αποσαφήνισή της,
- την *αφαίρεση* στοιχείων για να διευκολύνεται η κατανόηση,
- την *υποκατάστασή* τους από στοιχεία με παρόμοια λειτουργία για να αποφεύγονται οι επαναλήψεις,
- την *αντιμετάθεση* στοιχείων στη φράση, για να δοθεί έμφαση σε κάτι,
- τον *μετασχηματισμό της σύνταξης* μιας φράσης (την τροπή της ενεργητικής σε παθητική σύνταξη, την αντικατάσταση ενός ουσιαστικού από αντωνυμία, τη σύζευξη/υπόταξη των προτάσεων).

Διασφάλιση της συνοχής του κειμένου

Η συνοχή πρέπει να επιτευχθεί σε τρία επίπεδα:

-σε θεματικό επίπεδο (συνοχή χώρου και χρόνου, γεγονότων)

-σε λεξιλογικό επίπεδο

-σε γραμματικό επίπεδο

Μεγάλο ρόλο στη διασφάλιση της συνοχής παίζει η χρήση των δεικτών συνοχής που δηλώνουν σχέση, χρόνο, τόπο, συνδέουν, αντιπαραθέτουν κτλ.

Σημασιολογικός χάρτης (δίκτυα λέξεων)

Η απόκτηση νέου λεξιλογίου είναι πολύτιμη και στηρίζεται στην εισαγωγή νέων λέξεων σε παλιότερα δίκτυα λέξεων και στη χρήση των λέξεων από τους μαθητές, που ανακαλύπτουν τις λεξικές σημασίες και δεν είναι απλώς αποδέκτες ενός ορισμού που τους δίνεται.

Για το σκοπό αυτό σημαντικό είναι να μάθουν οι μαθητές να χρησιμοποιούν το λεξικό (δίγλωσσο και μονόγλωσσο) και να συνδέουν νέες έννοιες με γενικές έννοιες ενός συγκεκριμένου σημασιολογικού πεδίου.

Μεταφορά Με αυτή τη στρατηγική ο μαθητής μπορεί να μεταφέρει γνώση που ήδη έχει προκειμένου να κατανοήσει νέα δεδομένα που προσλαμβάνει στη ξένη γλώσσα. Τέτοια στοιχεία μπορεί να είναι γλωσσικά στοιχεία της μητρικής του γλώσσας στην νέα γλώσσα που μαθαίνει ή στοιχεία της ξένης γλώσσας που γνωρίζει σε στοιχεία νέα. Πολύ συχνά βέβαια με τη μεταφορά οι μαθητές μπορεί να παραπλανηθούν. Π.χ αν κάποιος μαθητής συσχετίσει τις λέξεις εμπάθεια και empathy είναι προφανές ότι θα οδηγηθεί σε παρανόηση της μεταδιδόμενης πληροφορίας.

Χρήση μηχανικών τεχνικών : Πολύ συχνά οι μαθητές τροποποιούν με κάποιο τρόπο τα στοιχεία που δέχονται στη ξένη γλώσσα προκειμένου να συγκρατήσουν τις σχετικές πληροφορίες.

Ανασύνθεση στοιχείων/Ανασυνδυασμός Η ικανότητα του μαθητή/χρήστη να παίρνει γνωστές δομές και να τις αναπροσαρμόζει κατασκευάζοντας μεγαλύτερες σε έκταση προτάσεις ακόμη κι αν κάνει λάθη.

Ανάλυση εκφράσεων Μέσω της στρατηγικής αυτής ο μαθητής μπορεί να κατανοήσει ευκολότερα εκφράσεις που είναι πολύπλοκες και δυσνόητες. Συγκεκριμένα, ο μαθητής «σπάει» την έκφραση που δεν καταλαβαίνει σε μικρότερα μέρη (λέξεις, προτάσεις, κτλ) που είναι περισσότερο κατανοητά και στη συνέχεια συνθέτει το νόημά τους.

Επιβράβευση: Πολύ συχνά οι μαθητές έχουν ανάγκη για επιβράβευση της προσπάθειάς τους. Εκτός από την επιβράβευση που παίρνουν από το δάσκαλο έχουν επίσης ανάγκη οι ίδιοι να αναγνωρίσουν και να επιβραβεύσουν τις προσπάθειες που κάνουν. Γι' αυτό το λόγο θα πρέπει ο κάθε μαθητής να μάθει να διακρίνει πότε οι προσπάθειές του έχουν αποτέλεσμα και να επιβραβεύει τον εαυτό του γι' αυτές.

Σύγκριση/Αντίθεση Πρόκειται για μια στρατηγική που χρησιμοποιείται αρκετά συχνά και αυθόρμητα από πολλούς μαθητές, ειδικά στα χαμηλά επίπεδα. Ο μαθητής προσπαθεί να κατανοήσει όσα γλωσσικά στοιχεία από την ξένη/δεύτερη γλώσσα δεν καταλαβαίνει κάνοντας σύγκριση με αντίστοιχα στοιχεία από την μητρική του γλώσσα και εντοπίζοντας τυχόν ομοιότητες και διαφορές.

6. Δραστηριότητες για την ανάπτυξη των στρατηγικών

α) *Είδη λόγου/κειμένων* που προσφέρονται για την ανάπτυξη της παραγωγής γραπτού λόγου

Για τον σκοπό αυτό μπορεί να χρησιμοποιηθεί κάθε είδος κειμένου το οποίο θα παρουσιαστεί και θα μελετηθεί ως δείγμα του κειμενικού είδους στο οποίο ανήκει. Για την επιλογή των θεμάτων των κειμένων που θα παρουσιαστούν, ακολουθείται η θέση του Van Ek σύμφωνα με την οποία το κυριότερο κριτήριο είναι η διαβάθμιση από θέματα προσωπικά στα πρώτα επίπεδα σε θέματα γενικότερα, κοινωνικά σε υψηλότερα επίπεδα. Για τα υψηλότερα επίπεδα επιλέχτηκαν ευρύτερα κοινωνικά θέματα, αλλά δεν απορρίφθηκαν θέματα προσωπικά που ο χειρισμός τους γίνεται «με αφηρημένο και απόμακρο τρόπο που τα κάνει κατάλληλα και για ψηλά επίπεδα, ακόμη και για τα ψηλότερα» (Van Ek 1987: 59).

Ανάλογα με το επίπεδο γλωσσομάθειάς τους οι μαθητές θα πρέπει να είναι σε θέση να παράγουν τα κείμενα που προβλέπονται στην *Πιστοποίηση επάρκειας της ελληνομάθειας: αναλυτικό εξεταστικό πρόγραμμα* του ΚΕΓ.

β) *Είδη ασκήσεων/δραστηριοτήτων*

Οι δραστηριότητες που προτείνονται αφορούν τη συγγραφή κειμένων είτε από κάθε μαθητή ξεχωριστά είτε από ζεύγη ή ομάδες μαθητών.

γ) *Διδακτικές προτάσεις για την ανάπτυξη της δεξιότητας παραγωγής γραπτού λόγου* (ανά γλωσσικό επίπεδο)

7. Διδακτικές προτάσεις για την ανάπτυξη της παραγωγής γραπτού λόγου

7.1 Επίπεδο Α' (αρχάριο)

α) Πρώτη διδακτική πρόταση

Ενδεικτική διάρκεια: 1 διδακτική ώρα

Ομάδα-στόχος: παιδιά και ενήλικες

Διδακτικός στόχος: συγγραφή γραπτών μηνυμάτων

Στρατηγικές: ενεργοποίηση προϋπάρχουσας γνώσης, συνεργασία, χρήση πηγών

Ενσωμάτωση δεξιοτήτων: κατανόηση προφορικού, παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου

Υλικό: η χρήση του πίνακα

Πορεία διδασκαλίας: Στην αρχή ο εκπαιδευτικός γράφει στον πίνακα ένα σημείωμα. Π.χ.

Γιώργο, αγόρασε γάλα.

Φιλάκια.

Μαρία.

Επίσης, για να ενεργοποιήσει την προϋπάρχουσα γνώση (**Ενεργοποίηση προϋπάρχουσας γνώσης**) των μαθητών, γράφει στον πίνακα ερωτήματα όπως: ποιος έγραψε αυτό το σημείωμα, για ποιο λόγο το έγραψε, ποια σχέση έχουν ο Γιώργος με τη Μαρία, πόσων χρόνων είναι κ.ά. και ζητά από τους μαθητές που δουλεύουν σε ζευγάρια να καταγράψουν τις απαντήσεις τους και να τις παρουσιάσουν στην τάξη εφαρμόζοντας τη στρατηγική της συνεργασίας με τους συμμαθητές (**Συνεργασία**). Όλες οι απαντήσεις είναι δεκτές.

Γίνεται συζήτηση σχετικά με το πότε γράφουν οι ίδιοι σημειώματα και για ποιο σκοπό. Δίνονται παραδείγματα και άλλων μηνυμάτων που γράφονται στον πίνακα (π.χ. *Έβγαλα εισιτήρια. Ετοίμασε τη βαλίτσα σου. Φεύγουμε!*) όπως και μηνυμάτων SMS (για να αναφερθούμε στον πιο σύγχρονο και συχνό τρόπο γραφής μηνυμάτων) και συζητάται η κατάσταση επικοινωνίας μέσα στην οποία δημιουργήθηκαν.

Έπειτα ζητείται από τους μαθητές να γράψουν ένα σημείωμα που θα άφηναν στο σπίτι τους ή στο σπίτι κάποιου φίλου τους ή στο κινητό τους τηλέφωνο, χρησιμοποιώντας λέξεις από έναν κατάλογο ειδών από το σούπερ μάρκετ που πρέπει να αγοραστούν. Ο κατάλογος αυτός μπορεί να συγκροτηθεί με τη βοήθεια της στρατηγικής της χρήσης πηγών (**Χρήση πηγών**) που περιλαμβάνει τη χρήση λεξικών και καταλόγων λέξεων από τα διδακτικά εγχειρίδια των μαθητών.

β) Δεύτερη διδακτική πρόταση

Ενδεικτική διάρκεια: 1 διδακτική ώρα

Ομάδα-στόχος: ενήλικες και παιδιά

Διδακτικός στόχος: συγγραφή πρόσκλησης

Στρατηγικές: *Ανάπτυξη πολιτισμικής αντίληψης, ενεργοποίηση προϋπάρχουσας γνώσης, μεταφορά, σχεδιασμός της δομής του κειμένου, χρήση πηγών, συνεργασία*

Ενσωμάτωση δεξιοτήτων: κατανόηση γραπτού, παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου

Υλικό: 1 φωτοτυπία ανά μαθητή ενός προσκλητηρίου γάμου ή ενός παιδικού πάρτυ (ανάλογα με την ηλικία των μαθητών)

Πορεία διδασκαλίας: Η αφόρμηση του μαθήματος συνίσταται στην εφαρμογή της στρατηγικής της ανάπτυξης πολιτισμικής αντίληψης (**Ανάπτυξη πολιτισμικής αντίληψης**). Η προσέγγιση των μαθητών με τον πολιτισμό της γλώσσας-στόχου τους βοηθά να γράψουν καλύτερα.

Η συζήτηση αρχίζει λοιπόν με τη διανομή φωτοτυπιών από ένα ελληνικό προσκλητήριο γάμου (για ενήλικες). Οι μαθητές σχολιάζουν τη δομή και το περιεχόμενό του. Συζητείται *τι γάμος γίνεται (θρησκευτικός ή πολιτικός), πού γίνεται, γιατί αναφέρονται τα ονόματα των γονιών κτλ.* και γίνεται σύγκριση με προσκλητήρια γάμου της δικής τους χώρας και εξετάζονται ανάλογα θέματα (**Ενεργοποίηση προϋπάρχουσας γνώσης**). Οι μαθητές τέλος βασισμένοι στο κείμενο του ελληνικού προσκλητηρίου προσπαθούν να γράψουν στην ελληνική ένα προσκλητήριο όπως θα το έγραφαν στη χώρα τους εφαρμόζοντας τη στρατηγική της μεταφοράς (**Μεταφορά**).

Τέλος ζητείται από τους μαθητές να γράψουν μια πρόσκληση σε έναν έλληνα φίλο ή φίλη σε μια γιορτή που θα κάνουν στο σπίτι τους. Η πρόσκληση θα περιέχει προσφώνηση (*Αγαπητέ/ αγαπημένε, αγαπητή/ αγαπημένη*), εκφράσεις πρόσκλησης (*σε προσκαλώ/ σε περιμένω με χαρά / με ανυπομονησία*) και αναφορά στη γιορτή που θα γίνει, καθώς και στο λόγο για τον οποίο θα γίνει (**Σχεδιασμός της δομής του κειμένου**). Ενθαρρύνεται η χρήση δίγλωσσου λεξικού με την επιβοήθηση του δασκάλου για την ανάπτυξη της στρατηγικής της χρήσης πηγών (**Χρήση πηγών**). Τέλος αναπτύσσεται η στρατηγική της συνεργασίας με τους συμμαθητές (**Συνεργασία**), γιατί οι μαθητές καλούνται να δείξουν το κείμενό τους στο διπλανό

τους για να το σχολιάσει και να συζητήσουν μαζί για το πώς θα μπορούσε να βελτιωθεί.

Αν πρόκειται για μαθητές-παιδιά, η όλη διαδικασία που αναπτύχθηκε παραπάνω μπορεί να γίνει με πρόσκληση φίλων σε παιδικό πάρτυ (ονομαστικής γιορτής ή γενεθλίων) που παρέχουν πάλι ευκαιρίες για την ανάπτυξη πολιτισμικής αντίληψης (**Ανάπτυξη πολιτισμικής αντίληψης**).

γ) Τρίτη διδακτική πρόταση

Ενδεικτική διάρκεια: 1 διδακτική ώρα

Ομάδα-στόχος: παιδιά και ενήλικες

Διδακτικός στόχος: συγγραφή γραπτών κειμένων με στοιχεία διεύθυνσης και προσανατολισμού στο χώρο

Είδη στρατηγικών: *ανάπτυξη πολιτισμικής αντίληψης, συνεργασία με το δάσκαλο, αυτοέλεγχος, ενεργοποίηση προϋπάρχουσας γνώσης, σχεδιασμός της δομής του κειμένου*

Ενσωμάτωση δεξιοτήτων: παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου

Υλικό: χάρτης μιας ελληνικής πόλης

Πορεία διδασκαλίας: Η διδακτική αυτή πρόταση μπορεί να εφαρμοστεί ως συνέχεια της αμέσως προηγούμενης, γιατί προβλέπει τη συγγραφή σημειώματος με πληροφορίες για το πώς μπορεί κανείς να φτάσει στο σπίτι των μαθητών για τη γιορτή/πάρτυ που διοργανώνουν.

Στην αρχή ο εκπαιδευτικός παρουσιάζει ένα χάρτη ελληνικής πόλης (ή της πόλης όπου γίνεται το μάθημα, αν γίνεται στην Ελλάδα) και επισημαίνονται τα βασικά δημόσια κτίρια (**ανάπτυξη πολιτισμική αντίληψης**). Γίνεται η υπόθεση ότι κάποιος είναι τουρίστας στην πόλη και βρίσκεται σε ένα από αυτά τα κτίρια (π.χ. στη Δημόσια Βιβλιοθήκη) και θέλει να πάει σε κάποιο άλλο (π.χ. στο Δημαρχείο). Γίνεται συζήτηση στην τάξη και προτείνεται το δρομολόγιο που θα πρέπει να ακολουθήσει αν θέλει να πάει με τα πόδια. Σε συνεργασία με το δάσκαλο, το δρομολόγιο αυτό καταγράφεται στον πίνακα (**Συνεργασία**) (π.χ. *Αν η Άννα βρίσκεται στη Δημοτική Βιβλιοθήκη της Αθήνας και θέλει να πάει στο Δημαρχείο, θα πάρει την οδό Μετά θα στρίψει στο δεύτερο δρόμο δεξιά (στην οδό Σωκράτους), μετά στον τρίτο δρόμο αριστερά και στο βάθος θα βρει το Δημαρχείο*). Κατά την καταγραφή αυτή εφαρμόζεται από τους μαθητές η στρατηγική του αυτοελέγχου (**Αυτοέλεγχος**), οι οποίοι, επισημαίνοντας προβλήματα, όπως την υπεργενίκευση ή τη μεταφορά από τη μητρική τους γλώσσα -ανύπαρκτων δομών στην ξένη-, διορθώνουν και συγχρόνως καταλαβαίνουν περισσότερο για τη γλώσσα που μαθαίνουν.

Έπειτα ζητείται από τους μαθητές να γράψουν ένα σημείωμα σε κάποιον φίλο που δεν ξέρει πώς να πάει στο σπίτι τους για τη γιορτή που ετοιμάζουν εφαρμόζοντας έτσι τη στρατηγική της ενεργοποίησης προϋπάρχουσας γνώσης

(**Ενεργοποίηση προϋπάρχουσας γνώσης**) ακολουθώντας τον παρακάτω σχεδιασμό της δομής του κειμένου (**Σχεδιασμός της δομής του κειμένου**) που θα παραγάγουν: επιλέγουν ένα σημείο του τόπου όπου ζουν από όπου θα ξεκινήσει ο φίλος και επισημαίνουν ποιο λεωφορείο θα πάρει ή, αν έχει δικό του αυτοκίνητο, ποιον μεγάλο δρόμο θα ακολουθήσει και, αφού αναφερθούν και πάλι στη γιορτή που θα κάνουν και στο ότι με χαρά τον περιμένουν, περιγράφουν την πορεία που θα κάνει ώστε να φτάσει στο σπίτι τους.

7.2 Επίπεδο Β'

α) Πρώτη διδακτική πρόταση

Ενδεικτική διάρκεια: 1 διδακτική ώρα

Ομάδα-στόχος: ενήλικες και παιδιά

Διδακτικός στόχος: συγγραφή κάρτας από τόπο διακοπών

Στρατηγικές: ανάπτυξη πολιτισμικής αντίληψης, χρήση πηγών, επιλεκτική προσοχή, ενεργοποίηση της ευαισθησίας για τις σκέψεις και τα αισθήματα των άλλων, ενεργοποίηση προϋπάρχουσας γνώσης, χρήση πηγών, χρήση μηχανικών τεχνικών

Ενσωμάτωση δεξιοτήτων: κατανόηση γραπτού, παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου

Υλικό: κάρτες από μέρη διακοπών

Πορεία διδασκαλίας: Ο εκπαιδευτικός παρουσιάζει στους μαθητές κάρτες που μπορεί κανείς να λάβει από τόπο διακοπών. Π.χ.

Αγαπημένη μου Μαρίνα, σου γράφω από τη Σκιάθο. Είμαι εδώ με τη φίλη μας την Πολίνα και περνάμε πολύ καλά. Το πρωί κάνουμε μπάνιο στις Κουκουναριές, μια πανέμορφη αμμουδερή παραλία, και τα βράδια τα περνάμε στην πόλη που έχει πολύ παραδοσιακό χρώμα. Χτες επισκεφτήκαμε το σπίτι του Παπαδιαμάντη. Η Σκιάθος είναι η πατρίδα του.

Γυρίζω το επόμενο Σάββατο. Θα σου τηλεφωνήσω μόλις φτάσω.

Θα ήταν ωραία να ήσουν κι εσύ μαζί μας.

Πολλά φιλάκια από μένα και από την Πολίνα.

Χριστίνα.

Ο εκπαιδευτικός, εφαρμόζοντας τη στρατηγική της ανάπτυξης πολιτισμικής αντίληψης (**Ανάπτυξη πολιτισμικής αντίληψης**), μπορεί να αναφερθεί στα πολιτισμικά στοιχεία του κειμένου (π.χ. να ωθήσει τους μαθητές να βρουν στοιχεία είτε στο Διαδίκτυο είτε σε εγκυκλοπαίδειες ή σε βιβλία διακοπών για το νησί της Σκιάθου και τον Παπαδιαμάντη που αναφέρονται στο κείμενο της κάρτας) ενεργοποιώντας και τη στρατηγική της χρήσης πηγών (**Χρήση πηγών**).

Έπειτα εφαρμόζοντας τη στρατηγική της επιλεκτικής προσοχής (**Προσοχή**) εστιάζει την προσοχή των μαθητών στην προσφώνηση (*Αγαπημένη μου Μαρίνα*) και την αποφώνηση (*Θα ήταν ωραία να ήσουν κι εσύ μαζί μας. Πολλά φιλάκια από μένα κι από την Πολίνα*) και τους ρωτάει για τη σχέση της αποστολέως με την αποδέκτρια της κάρτας, προσπαθώντας να ενεργοποιήσει την ευαισθησία τους για τις σκέψεις

και αισθήματα των άλλων. Επισημαίνεται επίσης ότι το κείμενο της κάρτας αναφέρεται σε θετικά στοιχεία του ταξιδιού και παραλείπει τυχόν αρνητικά, πράγμα που κατά κανόνα συμβαίνει σε όλες τις ανάλογες κάρτες.

Στη συνέχεια οι μαθητές αναφέρουν μέρη όπου ταξίδεψαν και τους άρεσαν ή μέρη όπου θα ήθελαν να ταξιδέψουν και από όπου θα μπορούσαν να στείλουν μια τέτοιου είδους κάρτα σε κάποιο(-α) αγαπητό(-ά) τους πρόσωπο(-α) (**Ενεργοποίηση προϋπάρχουσας γνώσης**). Αποφασίζει ο καθένας το μέρος από το οποίο θα φαίνεται ότι στέλνει την κάρτα που θα γράψει και εφαρμόζοντας τη στρατηγική της χρήσης πηγών (**Χρήση πηγών**) συγκεντρώνει στοιχεία για αυτό. Επιλέγει ο καθένας και τον παραλήπτη (ή τους παραλήπτες) της κάρτας και προχωρά στη συγγραφή του κειμένου. Ενδιαφέρον έχει, ιδίως για μικρότερα παιδιά, η κατασκευή ολόκληρης της κάρτας από τους ίδιους τους μαθητές, που μπορούν να ζωγραφίσουν κάτι που τους εντυπωσιάζει στο μέρος το οποίο περιγράφουν ή να φτιάξουν ένα κολάζ από εικόνες που θα βρουν, χρησιμοποιώντας τη στρατηγική της χρήσης μηχανικών τεχνικών (**Χρήση μηχανικών τεχνικών**) για καλύτερη απομνημόνευση και αύξηση του ενδιαφέροντος προς το μάθημα.

β) Δεύτερη διδακτική πρόταση

Ενδεικτική διάρκεια: 1 διδακτική ώρα

Ομάδα-στόχος: ενήλικες

Διδακτικός στόχος: συγγραφή συνταγής μαγειρικής ή ζαχαροπλαστικής

Στρατηγικές: καταιγισμός ιδεών, ανάπτυξη πολιτισμικής αντίληψης, σχεδιασμός της δομής του κειμένου, συνεργασία με μαθητές, ενεργοποίηση της ευαισθησίας των μαθητών για τις σκέψεις και τα αισθήματα των άλλων, μεταφορά

Ενσωμάτωση δεξιοτήτων: παραγωγή προφορικού, κατανόηση γραπτού και παραγωγή γραπτού λόγου

Υλικό: 1 συνταγή σε φωτοτυπία

Πορεία διδασκαλίας: Ο/Η εκπαιδευτικός εφαρμόζοντας τη στρατηγική του καταιγισμού ιδεών (**Καταιγισμός ιδεών**) ζητά από τους μαθητές να κατονομάσουν φαγητά και γλυκά ελληνικά και του τόπου τους τα οποία γράφονται στον πίνακα (**Ανάπτυξη πολιτισμικής αντίληψης**). Κατόπιν τους ζητά να κατονομάσουν υλικά που χρησιμοποιούνται για την παρασκευή τους.

Έπειτα μοιράζει φωτοτυπίες με την παρακάτω συνταγή:

Κολοκυθόπιτα

Υλικά για 6 άτομα

1 ½ κολοκύθα κίτρινη ή κολοκυθάκια

2 κρεμμύδια ψιλοκομμένα

200 γρ. τυρί φέτα

½ κιλό φύλλο κρούστας

2 φλιτζάνια ελαιόλαδο

1 κουταλιά σούπας δυόσμο

½ φλιτζάνι άνηθο

αλάτι

πιπέρι

Εκτέλεση

-Βάζετε σε μια κατσαρόλα ένα φλιτζάνι ελαιόλαδο μαζί με το κρεμμύδι μέχρι να μαραθεί σε μέτρια φωτιά. Τρίβετε από το χοντρό μέρος του τρίφτη το κολοκύθι και το προσθέτετε μαζί με αλάτι και πιπέρι.

-Ανακατεύοντας, αφήνετε να απορροφήσουν τα υγρά 10', προσθέτετε το δυόσμο και τον άνηθο και τα βγάζετε από τη φωτιά. Προσθέτετε το τυρί, τα αυγά χτυπημένα και ανακατεύετε καλά για να ενωθούν όλα τα υλικά.

-Σε ένα ταψί μικρό στρώνετε, αλείφοντας με το ελαιόλαδο, ένα ένα τα φύλλα της κρούστας, ρίχνετε το μείγμα της κολοκυθόπιτας και καλύπτετε με τα υπόλοιπα φύλλα αλείφοντας κάθε ένα με ελαιόλαδο. Χαράζετε την επιφάνεια της πίτας και ψήνετε σε μέτρια φωτιά 35' περίπου.

(από διαφήμιση του 6^{ου} προγράμματος για την
κατανάλωση του ελαιολάδου 1996-1998 στο περιοδικό
Κουζίνα και Ποιότητα Ζωής, τ. 16, Ιούνιος – Ιούλιος 1997)

Αφού διευκρινιστεί το τυχόν άγνωστο λεξιλόγιο, έμφαση δίνεται στη δομή του κειμένου (**Σχεδιασμός της δομής του κειμένου**) που αποτελεί την κατεξοχήν σύμβαση του κειμενικού αυτού είδους. Πρώτα γράφεται το όνομα του φαγητού και ακολουθεί κατάλογος με τα υλικά όπου δηλώνεται πόσες μερίδες γίνονται (πρβλ. υλικά για 6 άτομα, δηλ. 6 μερίδες). Έπεται η εκτέλεση της συνταγής χωρισμένη σε φάσεις.

Έπειτα οι μαθητές σε ζευγάρια (**Συνεργασία**) και με αφορμή τα όσα έχουν καταγραφεί στον πίνακα καλούνται να επιλέξουν ένα φαγητό και να γράψουν τη συνταγή του. Οι συνταγές τους μπορούν να καταγραφούν σε ένα τετράδιο που θα φωτοτυπήσει όλη η τάξη. Αντίγραφα του τετραδίου θα μπορούσαν να μοιραστούν και στις άλλες τάξεις.

Για περαιτέρω ανάπτυξη της πολιτισμικής αντίληψης (**Ανάπτυξη της πολιτισμικής αντίληψης**) αλλά και για την ενεργοποίηση της ευαισθησίας των μαθητών για τις σκέψεις και τα αισθήματα των άλλων, ο εκπαιδευτικός μπορεί να ζητήσει από τους μαθητές να γράψουν στο σπίτι από μία συνταγή από το δικό τους τόπο και να τη φέρουν στην τάξη για παρουσίαση. Στην περίπτωση αυτή, οι μαθητές θα κάνουν χρήση και της στρατηγικής της μεταφοράς (**Μεταφορά**).

γ) Τρίτη διδακτική πρόταση

Ενδεικτική διάρκεια: πολλές διδακτικές ώρες

Ομάδα-στόχος: παιδιά

Διδακτικός στόχος: συγγραφή παραμυθιού¹

Στρατηγικές: ανάπτυξη πολιτισμικής αντίληψης, προσοχή, σχεδιασμός της δομής του κειμένου, συνεργασία με μαθητές, χρήση πηγών, μεταφορά, χρήση μηχανικών τεχνικών, ανασύνθεση γνωστών στοιχείων

Ενσωμάτωση δεξιοτήτων: κατανόηση προφορικού, παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου

Πορεία διδασκαλίας: Ο/Η εκπαιδευτικός αφηγείται το παρακάτω παραμύθι², ενώ συγχρόνως, εφραμόζοντας τη στρατηγική της ανάπτυξης πολιτισμικής αντίληψης (**Ανάπτυξη πολιτισμικής αντίληψης**), πραγματοποιεί έναν εμβόλιμο διάλογο με τους μαθητές, «που αφορά το περιεχόμενο λέξεων ή άλλα πραγματολογικά στοιχεία, κυρίως για την αγροτική ή ποιμενική ζωή, τα ήθη και έθιμα, τις ασχολίες, τα ζώα, τα πουλιά κ.ά.» (Αναγνωστόπουλος 1996: 100). Επίσης αποσαφηνίζει το νόημα των δύσκολων σημείων και βεβαιώνεται ότι οι μαθητές κατάλαβαν καλά το νόημα. Τους ζητάει να δώσουν προσοχή (**Προσοχή**) στην αφήγηση για να μπορέσουν να αναπαραγάγουν το παραμύθι γραπτώς στη συνέχεια.

Λαϊκό παραμύθι: Οι δύο αδερφές και οι δώδεκα μήνες³

Μια φορά κι έναν καιρό ήταν δύο αδερφές. Η μία ήταν πλούσια κι η άλλη φτωχιά.

Μια μέρα που η φτωχιά δεν είχε τι να μαγειρέψει, λέει: «Ας πάρω τη σακούλα μου κι ένα μαχαίρι να πάω στο δάσος να μαζέψω χόρτα». Πήγε λοιπόν να μαζέψει χόρτα.

Ενώ περπατούσε στο δάσος, βλέπει μια σπηλιά που είχε μέσα φως. Σκέφτηκε λοιπόν: «Ας πάω μέσα να δω τι είναι αυτό το φως!».

Μπαίνει λοιπόν μέσα και βλέπει δώδεκα νέους άντρες.

¹ Αυτό το σχέδιο μαθήματος στηρίζεται στο Σακελλαρίου 2006.

² Αν και η αφόρμηση γίνεται από γραπτό κείμενο, προτιμούμε ως διδακτικό μέσο την αφήγηση του παραμυθιού. Άλλωστε το κείμενό μας αποτελεί καταγραφή προφορικού λαϊκού παραμυθιού στο δωδεκανησιακό ιδίωμα. Η αφήγηση είναι πιο άμεση από την ανάγνωση: μεταξύ του αφηγητή και του ακροατή δεν παρεμβάλλεται το βιβλίο. Ας μην ξεχνούμε άλλωστε ότι «όχι μόνο χρονικά είναι προϋπόθεση για το γραπτό λόγο ο προφορικός, αλλά και ποιοτικά. Για τα παιδιά που εισάγονται στο σχολείο η ποιοτική προϋπόθεση είναι η θετική εμπειρία προφορικής επικοινωνίας βαθιά εμπειρομένης στο συγκεκριμένο επικοινωνιακό πλαίσιο του γνώριμου οικογενειακού περιβάλλοντος» (Σκούρτου 1990: 60).

³ Το κείμενο που ακολουθεί βασίζεται στις δύο παραλλαγές του παραμυθιού για τους δώδεκα μήνες που βρίσκονται στο βιβλίο *Λαϊκά παραμύθια και παραμυθάδες της Δωδεκανήσου* 1999: 92-95 και 95-98, καθώς και στην παραλλαγή που περιλαμβάνεται στο βιβλίο της Χατζητάκη-Καψωμένου 2002: 469.

-Γεια σας, παιδιά μου!

-Καλώς τη γιαγιά! Πώς κι από 'δω;

-Τι να κάνω, παιδιά μου, είμαι φτωχιά, δεν είχα τι να μαγειρέψω και ήρθα στο δάσος να μαζέψω χόρτα για να φάνε τα παιδιά μου.

-Κάθισε, γιαγιά, κάθισε!

Κάθισε λοιπόν η γιαγιά, κάθισαν και οι άντρες κι άρχισαν να τη ρωτούν:

-Τι λες για το Γενάρη, γιαγιά; Κρύο, ε;

-Καλός και χρυσός είναι. Όλοι οι μήνες έχουν τη χάρη τους. Ο Γενάρης έχει τις βροχές. Αν δεν βρέξει, δεν θα μπορούν οι άνθρωποι να σπείρουν σιτάρι, για να φάνε.

-Κι ο Φλεβάρης;

-Ο Φλεβάρης φέρνει τα χιόνια που θα λιώσουν μετά και θα έχουμε νερό.

-Κι ο Μάρτης;

-Ο Μάρτης κάνει τα δέντρα να ξαναβγάζουν φύλλα.

-Κι ο Απρίλης;

-Ο Απρίλης κι ο Μάης ανοίγουν τα λουλούδια.

-Κι ο Ιούνης;

-Ο Ιούνης φέρνει το θερισμό και έχουμε σιτάρι να φτιάξουμε ψωμί.

-Ο Ιούλης;

-Ο Ιούλης μας δίνει ωραία φρούτα: το καρπούζι, το πεπόνι, τα ροδάκινα.

-Ο Αύγουστος;

-Ο Αύγουστος φέρνει τα πανηγύρια και ταξιδεύει ο κόσμος και περνάμε πολύ ωραία.

-Ο Σεπτέμβριος;

-Ο Σεπτέμβριος φέρνει τον τρύγο και φτιάχνουμε κρασί.

-Ο Οκτώβριος;

-Ο Οκτώβριος φέρνει τη σπορά στα χωράφια, για να έχουμε και την άλλη χρονιά σιτάρι.

-Ο Νοέμβρης;

-Ο Νοέμβρης φέρνει πάλι το κρύο και καθόμαστε γύρω από τη φωτιά και λέμε παραμύθια.

-Κι ο Δεκέμβρης;

-Ο Δεκέμβρης φέρνει τα Χριστούγεννα και τις γιορτές.

Όλοι οι μήνες είναι καλοί και χρυσοί.

-Εντάξει, γιαγιά. Δώσε μας τη σακούλα σου.

Παίρνουν μέσα τη σακούλα και τη γεμίζουν χρυσάφι. Γυρίζουν και λένε στη γυναίκα:

«Τη σακούλα, γιαγιά, θα την πάρεις τώρα στο σπίτι σου. Πρόσεξε, στο δρόμο να μην την ανοίξεις. Να φτάσεις στο σπίτι σου, να κλείσεις πόρτες και παράθυρα και μετά να την ανοίξεις».

Έτσι κι έκανε η γυναίκα. Όταν άνοιξε τη σακούλα, είδε ότι ήταν γεμάτη χρυσά φλουριά. Σκέφτηκε λοιπόν: «Ας πάω να ζητήσω από την αδερφή μου τη ζυγαριά να δω πόσο ζυγίζει το χρυσάφι».

Πάει λοιπόν στην αδερφή της και της ζητάει τη ζυγαριά. Εκείνη, πονηρή, τη ρωτάει: «Φτωχή γυναίκα εσύ, τι έχεις να ζυγίσεις;»

«Έλα τώρα, άσε τα λόγια και δώσε μου τη ζυγαριά».

Της τη δίνει λοιπόν η πονηρή αδερφή της, αλλά βάζει κάτω λίγο μέλι. Σκέφτηκε πως κάτι θα κολλήσει και θα καταλάβει τι ζύγισε η αδερφή της. Η καλή γυναίκα δεν το αντιλήφθηκε. Πήγε και μέτρησε το χρυσάφι. Το μέτρησε το ζαναμέτρησε και κόλλησε ένα φλουρί κάτω. Αυτή όμως δεν το είδε και επέστρεψε τη ζυγαριά στην αδερφή της. Εκείνη το βλέπει και της λέει:

«Εσύ μέτρησες χρυσάφι. Πού το βρήκες το χρυσάφι; Το έκλεψες;».

«Όχι, βρε αδερφή, δεν το έκλεψα».

«Τότε πού το βρήκες; Πες μου γιατί θα σε καταγγείλω στην αστυνομία».

Τι να κάνει η καλή γυναίκα, της είπε τι έγινε.

Την άλλη μέρα λοιπόν η κακιά αδερφή κάνει τα ίδια. Ντύνεται φτωχικά, παίρνει μια σακούλα κι ένα μαχαίρι και πάει στο δάσος να μαζέψει χόρτα. Βλέπει τη σπηλιά και μπαίνει μέσα.

-Γεια σας, παιδιά μου!

-Γεια σου, γιαγιά. Τι κάνεις;

-Τι να κάνω, παιδιά μου. Φτωχή γυναίκα είμαι, τα παιδάκια μου πεινάνε κι ήρθα να μαζέψω χόρτα για να τα ταΐσω.

-Κάθισε, γιαγιά.

Αρχισαν λοιπόν κι αυτοί να τη ρωτούν, χωρίς αυτή να ξέρει ότι ήταν οι μήνες.

-Τι λες για τον Γενάρη;

-Ο Γενάρης όλο βρέχει. Δεν μου αρέσει.

-Κι ο Φλεβάρης;

-Ο Φλεβάρης φέρνει πολύ κρύο και δεν μπορώ να ζεσταθώ.

-Κι ο Μάρτης;

-Ο Μάρτης μια ζέστη μια κρύο, με νευριάζει.

-Κι ο Απρίλης;

-Ο Απρίλης συχνά φέρνει χαλάζι και μας χαλάει τα χωράφια.
 -Κι ο Μάης;
 -Ο Μάης έχει πολλή δουλειά. Πρέπει να πλύνω όλα τα μάλλινα και τα χαλιά.
 -Ο Ιούνης;
 -Ο Ιούνης φέρει το θερισμό. Τι κούραση μέσα στη ζέστη!
 -Ο Ιούλης;
 -Ο Ιούλης και ο Αύγουστος έχουν πάρα πολλή ζέστη.
 -Ο Σεπτέμβρης;
 -Ο Σεπτέμβρης φέρνει τον τρύγο. Τι κούραση πάλι!
 -Ο Οκτώβρης φέρνει τη σπορά. Βάσανο μεγάλο!
 -Ο Νοέμβρης;
 -Ο Νοέμβρης φέρνει το κρύο και κλεινόμαστε στο σπίτι.
 -Κι ο Δεκέμβρης;
 -Τον Δεκέμβρη βγαίνουν οι καλικάντζαροι.
 -Εντάξει, γιατί. Δώσε μας τώρα τη σακούλα σου.
 -Α ωραία, σκέφτηκε η κακιά γυναίκα. Θα μου γεμίσουν κι εμένα τη σακούλα με χρυσάφι.
 Οι μήνες έφεραν τη σακούλα και είπαν στη γυναίκα:
 -Πάρε, γιαγιά, τη σακούλα σου. Να την ανοίξεις στο σπίτι σου, αφού κλείσεις καλά πόρτες και παράθυρα.
 -Ευχαριστώ, παιδιά μου.
 Παίρνει τη σακούλα χαρούμενη και γυρνάει στο σπίτι της. Κλείνει πόρτες και παράθυρα και την ανοίγει. Και βγαίνουν τότε από τη σακούλα φίδια και τη δαγκώνουν και πέθανε. Κι έτσι έγινε πλούσια η καλή γριά και την κακιά της τη φάγανε τα φίδια. Κι έζησε η καλή γριά καλά κι εμείς καλύτερα.

Μετά επισημαίνονται τα δομικά στοιχεία του παραμυθιού. Σύμφωνα με τον Προπ (1987), στα παραμύθια ο ήρωας ή η ηρωίδα που υπομένουν μια δυστυχία (στην περίπτωση μας η καλή γριά που υπομένει τη φτώχεια της) πρέπει να περάσουν κάποια δοκιμασία (εδώ τη δοκιμασία του τι θα πει στους μήνες) που συχνά θέτουν σε κίνδυνο την ίδια της τη ζωή (πρβλ. το σακούλι με τα φίδια που παραλαμβάνει για τιμωρία η κακή γριά) και τέλος φτάνουν σε μια νέα κατάσταση πιο σταθερή και πιο ευτυχισμένη (στο παραμύθι μας η καλή γριά ανταμείβεται με χρυσά φλουριά). Ανάλογα με την περίπτωση το παραμύθι μπορεί να περιέχει ποικίλα στοιχεία και να

είναι πιο περίπλοκο (στο παραμύθι μας περιλαμβάνεται και η αντίθετη ιστορία με την κακή γριά που περνά την ίδια δοκιμασία, φανερώνει το χαρακτήρα της και τιμωρείται). Ο Προπ καταγράφει τριάντα μία λειτουργίες, πάντα ταυτόσημες, που αντιστοιχούν στα πρόσωπα του παραμυθιού. Σημειώνουμε, σε σχέση με το παραμύθι μας, την απομάκρυνση από το σπίτι (που οδηγεί στη δοκιμασία του ήρωα), την έλλειψη (εδώ του πλούτου), τη δοκιμασία.

Ο Brémond (1982) αναδιατάσσει τις λειτουργίες του Προπ σε ένα μικρό αριθμό αφηγηματικών διαδοχικών σταδίων που χαρακτηρίζονται από ενότητα δράσης και αρθρώνονται γύρω από τρία σημεία-κλειδιά (**Σχεδιασμός της δομής του κειμένου**):

- το άνοιγμα της δράσης ή αρχική κατάσταση, στην οποία παρουσιάζονται τα πρόσωπα και τα κίνητρα της πράξης
- το πέραςμα στη δράση που δείχνει τον ήρωα σε πλήρη δοκιμασία
- την κατάληξη της δράσης ή τελική κατάσταση που χαρακτηρίζεται από την ανταμοιβή του ήρωα και την τιμωρία των αντιπάλων του.

Έχοντας αυτά υπόψη του ο/η εκπαιδευτικός πρέπει να επιμείνει στη διάρθρωση του παραμυθιού και στους ρόλους των ηρώων. Καθώς το παραμύθι δομείται γύρω από δύο πόλους, βοηθάει τα παιδιά να συνειδητοποιήσουν ποιος είναι ο καλός, ο κακός, ο πλούσιος, ο φτωχός, ο ευτυχισμένος, ο δυστυχισμένος, συνειδητοποιώντας παράλληλα την ύπαρξη και τη λειτουργία λέξεων με αντίθετη σημασία.

Έπειτα ρωτάει τα παιδιά πώς αρχίζει και πώς τελειώνει το παραμύθι (στερεότυπες εκφράσεις: *Μια φορά κι έναν καιρό...*, *Κι ύστερα ζήσαν αυτοί καλά κι εμείς καλύτερα*) (**Σχεδιασμός της δομής του κειμένου**).

Στο τέλος αυτής της φάσης οι μαθητές/μαθήτριες καλούνται να δουλέψουν σε ζευγάρια ή ομάδες (**Συνεργασία**) ή και μόνοι τους και να γράψουν ένα κομμάτι του παραμυθιού που τους άρεσε περισσότερο.

Προτείνονται επίσης επιπλέον οι παρακάτω δραστηριότητες (έτσι αυξάνονται οι διδακτικές ώρες). Η στρατηγική που εφαρμόζεται στις παρακάτω περιπτώσεις είναι αυτή της ανασύνθεσης γνωστών στοιχείων (**Ανασύνθεση στοιχείων**).

Οι μαθητές μπορούν να γράψουν το ίδιο παραμύθι με αφηγητή την καλή ή την κακή γριά ή κάποιον από τους μήνες. Αυτό τους δίνει την ευκαιρία να εξοικειωθούν με την οπτική του αφηγητή προσέχοντας τις αλλαγές που πρέπει να γίνουν στα πρόσωπα και τους ρηματικούς χρόνους.

Μπορούν να μεταφέρουν τη δράση του παραμυθιού στη σημερινή κοινωνία ή στη χώρα καταγωγής τους/ τη χώρα όπου ζουν και να δουν πώς θα μπορούσαν να το διαμορφώσουν.

Ενδιαφέρον θα είχε επίσης η δημιουργία μιας συλλογής παραμυθιών που θα καταγράφουν οι μαθητές. Εδώ είναι απαραίτητη η χρήση των στρατηγικών της χρήσης πηγών και της μεταφοράς (**Χρήση πηγών, Μεταφορά**).

Εξάλλου, οι ήρωες και τα συστατικά του παραμυθιού, δηλ. ο ήρωας και ο αντίπαλός του, η έλλειψη που βιώνει ο ήρωας, η αναχώρησή του, η δοκιμασία, η ανταμοιβή του και αντιστοίχως η τιμωρία του αντιπάλου, μπορούν να δοθούν σε καρτέλες (**Χρήση μηχανικών τεχνικών**), όπως προτείνει ο Ροντάρι (2003: 91-103). Με βάση τις καρτέλες αυτές, οι μαθητές μπορούν να επινοήσουν διάφορες παραλλαγές των συστατικών, τις οποίες, εφαρμόζοντας τη στρατηγική του σχεδιασμού της δομής του κειμένου (**Σχεδιασμός της δομής του κειμένου**) θα συνδυάσουν μεταξύ τους δημιουργώντας ένα δικό τους, καινούργιο παραμύθι. Μπορούν επίσης, σύμφωνα και πάλι με τις προτάσεις του Ροντάρι, να εισαγάγουν στο παραμύθι με τους 12 μήνες ένα πρόσωπο από άλλο παραμύθι (π.χ. την Κοκκινοσκουφίτσα) (ό.π.: 83) ή από τα κινούμενα σχέδια (π.χ. τον φιλάργυρο Σκρουτζ Μακ Ντακ) ή ένα καινούργιο στοιχείο (π.χ. ένα ελικόπτερο) (ό.π.: 73) και να δημιουργήσουν ένα καινούργιο παραμύθι.

7.3 Επίπεδο Γ'

α) Πρώτη διδακτική πρόταση

Ενδεικτική διάρκεια: 1 διδακτική ώρα

Ομάδα-στόχος: ενήλικες

Διδακτικός στόχος: συγγραφή διαφημιστικού κειμένου ταξιδιωτικού περιεχομένου

Στρατηγικές: *ανάλυση εκφράσεων, αξιοποίηση προϋπάρχουσας γνώσης, συνεργασία, σχεδιασμός της δομής του κειμένου, χρήση πηγών, επιβράβευση*

Ενσωμάτωση δεξιοτήτων: κατανόηση γραπτού, παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου

Υλικό: διαφήμιση ταξιδιωτικού γραφείου σε φωτοτυπία

Πορεία διδασκαλίας: Δίνεται στους μαθητές ένα κείμενο όπως το παρακάτω με το οποίο κάποιο ταξιδιωτικό γραφείο διαφημίζει ένα προγραμματισμένο ομαδικό ταξίδι.

fly & drive

ΣΑΣ ΠΑΡΕΧΟΥΜΕ

- Αεροπορικά εισιτήρια μετ' επιστροφής
- Διαμονή σε επιλεγμένα ξενοδοχεία
- Διατροφή (ανάλογα την επιλογή)
- Ι.Χ. 1000cc με κλιματισμό, μικτή ασφάλιση και απεριόριστα χιλιόμετρα

ΤΙΜΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ:
(στον ένθετο τιμοκατάλογο)

ΧΙΟΣ

8 ημέρες, αεροπορικώς

εκδρομές διακοπές fly & drive

περιλαμβάνει

- Αεροπορικά εισιτήρια.
- Διαμονή σε επιλεγμένα ξενοδοχεία.
- Διατροφή.
- Μετακινήσεις - ξεναγήσεις - περιηγήσεις σύμφωνα με το πρόγραμμα.
- Έμπειρο συνοδό του γραφείου μας.
- Ομαδική ταξιδιωτική ασφάλεια και ασφάλιση αστικής ευθύνης.

Το νησί του Ομήρου
Το νησί που σύμφωνα με τη μυθολογία γέννησε τον Όμηρο και φιλοξένησε τον Ηομήβη στο μακρινό ταξίδι της ανακάλυψης, μοσχοβολάει από μακριά, μαστίχα. Το μεθυστικό άρωμά της θα σας πλημμυρίσει από την ώρα που θα πατήσετε το πόδι σας στο νησί και θα σας συντροφεύει σε κάθε βήμα σας μέχρι να φύγετε.

1η ημέρα: ΠΤΗΣΗ ΓΙΑ ΧΙΟ
Συγκέντρωση στο αεροδρόμιο και πτήση για Χίο. Αφίξη, τακτοποίηση στο ξενοδοχείο. Αποκούθιας ελεύθεροι.

2η ημέρα: ΧΙΟΣ (γύρος νησιού)
Περιήγηση στα αξιοθέατα της πόλης και αναχώρηση για το Βυζαντινό Μοναστήρι της Νέας Μονής με τα πανέμορφα ψηφιδωτά. Συνεχίζουμε για τα Μεστά [διατηρητέος οικισμός - χωριό σαν λαβύρινθος του 12ου και 13ου αι.] και καταλήγουμε στο χωριό Εμπόριο (Μαύρα Βόθια), όπου θα μείνουμε για μπόνο. Τελευταία στάση στο Πυργί, μεσαιωνικό χωριό από την εποχή των Γενοβέζων. Ξεκινώντας το δρόμο της επιστροφής μας, περνάμε από το χωριό Αρμόλια και φθάνουμε το απόγευμα στο ξενοδοχείο.

δεν περιλαμβάνει

Φόρος αεροδρομίων, εισόδους μουσείων και αρχαιολογικών χώρων, διασκεδάσεις, ποτά, φιλοδώρημα και ό,τι αναφέρεται στο πρόγραμμα ως προαιρετικό ή προτεινόμενο.

3η ημέρα: ΧΙΟΣ (Προαιρετική εκδρομή στις Οινούσσες)
Ημέρα ελεύθερη στη διάθεση των εκδρομών ή προαιρετική θαλάσσια εκδρομή στις Οινούσσες με τα επιβλητικά καπετανόσπιτα που αρχοντικά αγναντεύουν το πέλαγος. Επιστροφή το βράδυ.

4η ημέρα: ΧΙΟΣ (Προαιρετική εκδρομή στη Σμύρνη)
Ημέρα ελεύθερη στην ηλιόσια αγορά της πόλης. Σας προτείνουμε προαιρετική εκδρομή απέναντι στην Τουρκία (χρειάζεται διαβατήριο). Περιήγηση της Σμύρνης. Επιστροφή στη Χίο το βράδυ.

5η & 6η ημέρα: ΧΙΟΣ
Ημέρες ελεύθερες στη διάθεση των εκδρομών για ξεκούραση ή γνωριμία με την πόλη και την ηλιόσια αγορά της. Το βράδυ απολαύστε ποικιλία από τοπικούς μεζέδες και λιχουδιές στα γραφικά ταβερνάκια της πόλης.

7η ημέρα: ΧΙΟΣ (Εκδρομή στη Βόρειο Χώρα)
Αναχώρηση για τη μονή των Μούνδων, ένα Βυζαντινό Μοναστήρι με τοιχογραφίες σε πολύ καλή κατάσταση. Στη συνέχεια περνάμε από το μεσαι-

ωνικό χωριό Βοιθισσός με το ωραίο Βυζαντινό κάστρο. Επόμενη στάση το μοναστήρι της Αγίας Μαρκέλλας, προστάτης του νησιού, με την παραλία της Αγίας Μαρκέλλας και το λιμανάκι Λίμνια ή Λήμνος. Συνεχίζουμε για το χωριό Πίτιος και το όμορφο ψαροχώρι Λαγκαδά. Επιστροφή το απόγευμα. Προαιρετική διασκέδαση.

8η ημέρα: ΧΙΟΣ - ΠΤΗΣΗ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ
Προετοιμασία για αναχώρηση. Μετάβαση στο αεροδρόμιο και πτήση επιστροφής.

Ξενοδοχεία

Δίνεται έμφαση στους θετικούς αξιολογικούς όρους και τις εκφράσεις με τις οποίες ωραιοποιούνται τα αξιοθέατα και το πρόγραμμα του ταξιδιού (πρβλ. *Το νησί... μοσχοβολάει από μακριά μαστίχα, το μεθυστικό άρωμα της μαστίχας, πανέμορφα ψηφιδωτά, επιβλητικά καπετανόσπιτα που αρχοντικά αγναντεύουν το πέλαγος, πλούσια αγορά, το βράδυ απολαύστε ποικιλία από τοπικούς μεζέδες και λιχουδιές στα γραφικά ταβερνάκια, ωραίο βυζαντινό κάστρο, όμορφο ψαροχώρι*). Εδώ γίνεται χρήση της στρατηγικής της ανάλυσης εκφράσεων, για καλύτερη κατανόηση και απομνημόνευση (**Ανάλυση εκφράσεων**).

Γίνεται προσπάθεια να ανιχνευτεί το κοινό στο οποίο απευθύνεται το ταξιδιωτικό γραφείο (οικογένειες με παιδιά, όπως φαίνεται και από τη συνοδευτική φωτογραφία, άνθρωποι που ενδιαφέρονται για τα αξιοθέατα, αλλά και για την άνεσή τους (βλ.

διαμονή σε επιλεγμένα ξενοδοχεία), τη διασκέδαση, το φαγητό και για αγορές) και ποιες ανάγκες αυτού του κοινού καλύπτονται από το προτεινόμενο πρόγραμμα (όλες οι παραπάνω) Οι μαθητές παρακινούνται από το δάσκαλο να αξιοποιήσουν την προϋπάρχουσα γνώση (**Ενεργοποίηση προϋπάρχουσας γνώσης**) που έχουν όσον αφορά τις διακοπές και τόπους προορισμού.

Έπειτα ζητείται από τους μαθητές να συνεργαστούν με τους συμμαθητές τους σε μικρές ομάδες (**Συνεργασία**), να υποθέσουν πως είναι διαφημιστές και να δημιουργήσουν για ένα ταξιδιωτικό γραφείο ένα παρόμοιο κείμενο που να απευθύνεται σε συγκεκριμένο κοινό παρουσιάζοντας ένα οργανωμένο ταξίδι σε κάποιο μέρος που θα επιλέξουν οι ίδιοι και για το οποίο θα αναζητήσουν στοιχεία ακολουθώντας το σχεδιασμό της δομής του κειμένου (**Σχεδιασμός της δομής του κειμένου**).

Βέβαια, ένα μέρος μόνο της εργασίας αυτής μπορεί να γίνει κατά τη διάρκεια αυτής της διδακτικής ώρας. Το εγχείρημα θα πάρει τη μορφή project: οι μαθητές θα συλλέξουν πληροφορίες (**Χρήση πηγών**) για το μέρος που θα διαφημίσουν (από διαφημιστικά φυλλάδια, εγκυκλοπαίδειες, ταξιδιωτικά βιβλία, το διαδίκτυο), θα βρουν φωτογραφίες και δρομολόγια κλπ. Με βάση αυτές τις πληροφορίες και εφαρμόζοντας τη στρατηγική του σχεδιασμού της δομής του κειμένου θα δημιουργήσουν τα κείμενά τους (**Σχεδιασμός της δομής του κειμένου**).

Στο τέλος οι μαθητές μπορούν να φωτοτυπήσουν τα κείμενα που δημιούργησαν και που καλό είναι να συνοδεύονται από σχετικές εικόνες, να τα μοιράσουν στους συμμαθητές τους και να πει ο καθένας, βάσει της παρουσίασης που θα έχει στα χέρια του, ποιο ταξίδι θα προτιμούσε και γιατί. Ή μπορεί να γίνει ένας διαγωνισμός και να αναδειχτεί ο καλύτερος οργανωτής ταξιδιών (**Επιβράβευση**).

β) Δεύτερη διδακτική πρόταση

Ενδεικτική διάρκεια: 1 διδακτική ώρα

Ομάδα-στόχος: Ενήλικες

Διδακτικός στόχος: Συγγραφή επιστολής διαμαρτυρίας

Στρατηγικές: *καταιγισμός ιδεών, σχεδιασμός της δομής του κειμένου, αυτοαξιολόγηση*

Ενσωμάτωση δεξιοτήτων: παραγωγή προφορικού, παραγωγή γραπτού λόγου

Πορεία διδασκαλίας: Ο/η εκπαιδευτικός στοχεύει στην εξοικείωση των μαθητών με τη συγγραφή τυπικής επιστολής και συγκεκριμένα επιστολής διαμαρτυρίας. Για τον σκοπό αυτό εφαρμόζει τη στρατηγική του καταιγισμού ιδεών (**Καταιγισμός ιδεών**). Ζητά από τους μαθητές να σκεφτούν και να σημειώσουν τι θα μπορούσε να μην εφαρμοστεί ή να δημιουργήσει προβλήματα στην οργανωμένη εκδρομή που παρουσιάζεται πιο πάνω ή σε κάποια από τις εκδρομές που πρότειναν οι ομάδες. Καταγράφονται στον πίνακα όλες οι απαντήσεις. Οι ίδιοι οι μαθητές έπειτα κρίνουν ποιες είναι οι προσφορότερες από τις ιδέες που καταγράφηκαν και με βάση αυτές εφαρμόζεται η στρατηγική του σχεδιασμού της δομής του κειμένου (**Σχεδιασμός της δομής του κειμένου**). Καθορίζεται το κειμενικό είδος (επιστολή), το θέμα (διαμαρτυρία και αίτηση αποζημίωσης), ο παραλήπτης (ο διευθυντής/η διευθύντρια του ταξιδιωτικού γραφείου), η κεντρική ιδέα του κειμένου (έκφραση απογοήτευσης), οι δευτερεύουσες ιδέες (πού οφείλεται η ταλαιπωρία και η απογοήτευση, τι συνέπειες είχε), το ύφος του κειμένου (τυπικό), η οπτική (αρνητική παρουσίαση).

Κατόπιν οι μαθητές καλούνται να γράψουν την επιστολή διαμαρτυρίας, την οποία στο τέλος με εφαρμογή της στρατηγικής της αυτοαξιολόγησης (**Αυτοαξιολόγηση**) μπορούν να κρίνουν οι ίδιοι ως προς την αποτελεσματικότητά της έχοντας πάντοτε υπόψη τους τα παραπάνω κριτήρια που αφορούν τη δομή του κειμένου.

Αντιστοίχως με βάση τα παραπάνω μπορεί να γραφεί και επιστολή συγχαρητηρίων, όπου ο ταξιδιώτης εκφράζει την ευαρέσκειά του για την οργάνωση της εκδρομής υιοθετώντας θετική οπτική.

γ) Τρίτη διδακτική πρόταση

Ενδεικτική διάρκεια: 1 διδακτική ώρα

Ομάδα-στόχος: ενήλικες

Διδακτικός στόχος: συγγραφή μικρής αγγελίας εύρεσης εργαζόμενου

Στρατηγικές: καταγιγισμός ιδεών, ανάλυση εκφράσεων, σχεδιασμός της δομής του κειμένου, (επιλεκτική) προσοχή

Ενσωμάτωση δεξιοτήτων: παραγωγή προφορικού, παραγωγή γραπτού λόγου

Υλικό: φωτοτυπίες μικρών αγγελιών για εύρεση εργασίας

Πορεία διδασκαλίας: Ο/Η εκπαιδευτικός εφαρμόζοντας τη **στρατηγική του καταγιγισμού ιδεών** ζητά από τους μαθητές να επιλέξουν ένα επάγγελμα και να δώσουν τις αρμοδιότητες που έχει όποιος το ασκεί. Έπειτα μοιράζει φωτοτυπίες μικρών αγγελιών εύρεσης εργασίας όπως οι παρακάτω:

***Α.Ε. Εισαγωγών & Εμπορίας Μηχ/των Μετάλλου** ζητεί Νέα Πτυχιούχο Λογιστικής ΤΕΙ ή ΑΕΙ με γνώσεις Λογιστικής & ΚΦΣ με προϋπηρεσία, καλή γνώση Αγγλικών & γνώση Η/Υ (Word, Excel, Outlook), επίσης να είναι επικοινωνιακή & συνεργάσιμη διότι θα ασχοληθεί και με το εξωτερικό. Πληροφορίες στο τηλέφωνο:*

***ΔΥΝΑΜΙΚΑ** αναπτυσσόμενη εκδοτική εταιρεία στο κέντρο της Αθήνας ζητά υπεύθυνο εμπορικής ανάπτυξης και πωλήσεων. Απαραίτητα προσόντα: 1. Προϋπηρεσία τουλάχιστον 2 ετών σε ανάλογη θέση. 2. Καλή γνώση της αγοράς βιβλίων & εντύπων. 3. Ηλικία 25-40 ετών. 4. Πολύ καλή γνώση αγγλικών & Η/Υ. Προσφέρεται ικανοποιητικό πακέτο αποδοχών. Αποστολή βιογραφικού με την ένδειξη: Υπευθ. Εμπορικού Τμήματος. Υπ' όψιν Χ.Κ. e-mail: kontou@oikonomiki.gr. Πληροφορίες στο τηλέφωνο: ++*

***ΒΟΗΘΟΣ** αποθηκάριου με δίπλωμα οδήγησης και δυνατότητα εξέλιξης ζητείται από ΑΕ προϊόντων θέρμανσης-ψύξης-ηλιακών γερμανικής προέλευσης για την περιοχή Αθηνών. Βιογραφικό στο ++*

***ΑΠΟ ΟΜΙΛΟ** εταιρειών ζητούνται συνεργάτες για το Τουριστικό Τμήμα. Απαραίτητα προσόντα: Προϋπηρεσία τριών (3) ετών σε κρατήσεις ξενοδοχείων, δημιουργία*

"πακέτων", ταξίδια κινήτρων. Άριστη γνώση Η/Υ. Καλός χειρισμός της Αγγλικής γλώσσας. Ευχέρεια στην επικοινωνία και τη διαχείριση πελατών. Παρακαλούμε αποστείλατε βιογραφικό σημείωμα στην ηλεκτρονική διεύθυνση: tmastoras@streamline.gr ή στο ++

ΖΗΤΕΙΤΑΙ κυρία για φύλαξη βρέφους, περιοχή Ελληνικού. Συστάσεις επιθυμητές. Πληροφορίες στο τηλέφωνο: ++

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΗ εταιρεία επιθυμεί να προσλάβει υπεύθυνο πωλήσεων με έδρα την Αθήνα. Απαιτούμενα προσόντα: προϋπηρεσία στον χώρο των ηλεκτρικών οικιακών συσκευών, δυναμική προσωπικότητα, σοβαρότητα, συνέπεια. Προσφέρεται ανταγωνιστικό πακέτο αποδοχών (μισθός, bonus, αυτοκίνητο). Παρακαλούμε αποστείλατε βιογραφικό σημείωμα στο ++

Διευκρινίζεται το άγνωστο λεξιλόγιο (π.χ. Α.Ε., προϋπηρεσία, συστάσεις κ.ά.) και επισημαίνονται οι λέξεις που εμφανίζονται τακτικά (π.χ. ζητείται, προσόντα, προϋπηρεσία, ανταγωνιστικό πακέτο αποδοχών, βιογραφικό σημείωμα), καθώς και το ότι ο λόγος είναι μάλλον τηλεγραφικός (απλή δομή προτάσεων, συνήθης η απουσία ρήματος, παθητική σύνταξη) (**Ανάλυση εκφράσεων**). Ως προς τη δομή του κειμένου συνήθως προηγείται η αναφορά στην εταιρεία που ζητά τον εργαζόμενο, ακολουθεί το είδος της εργασίας που ζητείται, τα απαραίτητα (και τα επιθυμητά) προσόντα. Στο τέλος τίθεται τι παρέχει η εταιρεία και δίνονται πληροφορίες για το πώς ο υποψήφιος μπορεί να επικοινωνήσει με τον εργοδότη ή να στείλει βιογραφικό.

Με βάση τις παραπάνω συμβάσεις οι μαθητές καλούνται, εφαρμόζοντας τη στρατηγική του σχεδιασμού της δομής του κειμένου (**Σχεδιασμός της δομής του κειμένου**), καθώς και της προσοχής (επιλεκτικής) (**Προσοχή**) στα στοιχεία εκείνα που επιθυμούν κάθε φορά να τονίσουν, να γράψουν τις δικές τους μικρές αγγελίες.

7.4 Επίπεδο Δ'

α) Πρώτη διδακτική πρόταση

Ενδεικτική διάρκεια: 1 διδακτική ώρα

Ομάδα-στόχος: ενήλικες

Διδακτικός στόχος: συγγραφή κριτικής για ταινία

Στρατηγικές: σχεδιασμός της δομής του κειμένου, σύγκριση/αντίθεση, συνεργασία

Ενσωμάτωση δεξιοτήτων: κατανόηση γραπτού, παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου

Υλικό: το κείμενο της κριτικής σε φωτοτυπία

Πορεία διδασκαλίας: Ο/Η εκπαιδευτικός προτείνει στην τάξη του τη μελέτη της παρακάτω κριτικής ταινίας:

Πολίτικη κουζίνα

ΚΡΙΤΙΚΗ: ΝΙΝΟΣ ΦΕΝΕΚ ΜΙΚΕΛΙΔΗΣ

Ελλάδα, 2003. Σκηνοθεσία-σενάριο: Τάσος Μπουλμέτης. Ηθοποιοί: Γιώργος Χωραφάς, Ιεροκλής Μιχαηλίδης, Ρένια Λουιζίδου, Στέλιος Μάινας, Ταμέρ Καραντάλ, Μπασάκ Κοκλούκαγια, Τάσος Μπαντής, Θόδωρος Εξαρχος. 108 λεπτά.

Η ζωή των Ελλήνων της Πόλης ιδωμένη μέσα από την πολιτική κουζίνα και τις πικάντικες γεύσεις της σε μια καλογουρισμένη, τρυφερή ταινία, που συνδυάζει το χιούμορ με το δράμα.

Μια ευχάριστη, καλογουρισμένη, στο στυλ των καλών εμπορικών ταινιών του παλιού ελληνικού κινηματογράφου, αν και με μια νέα ματιά στο υλικό της, είναι η ταινία «Πολίτικη κουζίνα» του Τάσου Μπουλμέτη, που καταφέρνει να μας δώσει μια εικόνα της ζωής των Ελλήνων στην Κωνσταντινούπολη στη δεκαετία του '50 μέσα από την πολιτική κουζίνα της, όπως λέει και ο τίτλος της.

Η ξαφνική αρρώστια του παππού του, οδηγεί τον πρωταγωνιστή, Φάνη Ιακωβίδη (ένας πολύ καλός Γιώργος Χωραφάς), ένα σαραντάρη καθηγητή της αστροφυσικής, από την Αθήνα στην Κωνσταντινούπολη, οδηγώντας τον σ' ένα ταξίδι στο παρελθόν, στα παιδικά του χρόνια στην Πόλη και στα μετέπειτα εφηβικά του χρόνια στην Αθήνα, στις δεκαετίες του '50 και '60. Μόνο που η ιστορία του Φάνη και των ανθρώπων γύρω του δίνεται μέσα από τη μαγειρική, την πολιτική κουζίνα και τις πάμπολλες και απολαυστικές γεύσεις της. Ταξίδι άλλοτε χιουμοριστικό, άλλοτε τρυφερό (η σχέση του

Φάνη με μια μικρή Τουρκάλα), άλλοτε δραματικό (η απέλαση των μελών της οικογένειας που δεν είχαν τουρκική υπηκοότητα), άλλοτε πικρόγλυκο (η συνάντηση του ζευγαριού ύστερα από χρόνια, αλλά και ο θάνατος του παππού). Ο Μπουλμέτης αφηγείται την ιστορία του απλά, με σιγουριά, με μια παραγωγή που θυμίζει τις πιο επαγγελματικές ευρωπαϊκές παραγωγές (σ' αυτό είχε στην παραγωγή εκτός από το Ελληνικό Κέντρο Κινηματογράφου και τη Village Roadshow), καταφέροντας ταυτόχρονα να αποσπάσει καλές ερμηνείες από όλους τους ηθοποιούς του. Μια ταινία που δείχνει πως με ένα καλό σενάριο, προσεγμένη σκηνοθεσία και σωστή, πλούσια παραγωγή, μια ταινία μπορεί να σταθεί στο πλάι οποιασδήποτε εμπορικής ευρωπαϊκής ταινίας.

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ - 24/10/2003

Επισημαίνεται ότι αυτή η κριτική βρίσκεται σε μια ημερήσια εφημερίδα ευρείας κυκλοφορίας και άρα απευθύνεται σε ένα ευρύ κοινό. Έμφαση δίνεται στη δομή του κειμένου. Δίνονται πρώτα τα στοιχεία της ταινίας (τόπος παραγωγής και χρονολογία, σκηνοθέτης, ηθοποιοί) Έπειτα γίνεται μια σύντομη αναφορά σε συστατικά στοιχεία της ταινίας που αποσκοπούν στο να τραβήξουν την προσοχή των αναγνωστών. Κατόπιν δίνονται στοιχεία του σεναρίου (χωρίς ποτέ να αναφέρεται το τέλος της). Ακολουθεί ο χαρακτηρισμός της σκηνοθετικής εργασίας και της ερμηνείας των ηθοποιών, ενώ η κριτική τελειώνει με μια γενική αποτίμηση της ταινίας (**Σχεδιασμός της δομής του κειμένου**).

Η παραπάνω κριτική ταινίας αντιδιαστέλλεται προς το παρακάτω κείμενο (**Σύγκριση/αντίθεση**):

:: 27/8/2006 10:37:41 μμ ::

Η ΤΑΙΝΙΑ "ΕΥΩΔΙΑΖΕΙ" ΚΑΙ ΜΕ ΤΑΞΙΔΕΥΕΙ ΣΕ ΓΕΥΣΕΙΣ ΠΟΥ ΔΙΔΑΧΘΗΚΑ ΑΠΟ ΤΗ ΜΗΤΕΡΑ ΜΟΥ ΚΙ ΕΚΕΙΝΗ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΠΠΟΥ ΜΟΥ. ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΠΟΝΟΥ, ΜΝΗΜΕΣ ΓΙΑ ΑΛΗΣΜΟΝΗΤΕΣ ΠΑΤΡΙΔΕΣ ΚΑΙ Η ΣΥΜΒΙΩΣΗ ΜΟΥ ΕΔΩ ΣΤΗΝ ΘΡΑΚΗ ΣΕ ΠΟΛΥΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟ ΚΛΙΜΑ, ΕΓΙΝΑΝ ΑΙΤΙΑ ΟΧΙ ΑΠΛΑ ΝΑ ΑΠΟΛΑΣΩ ΤΗΝ ΤΑΙΝΙΑ, ΜΑ ΚΑΙ ΝΑ ΤΗΝ ΛΑΤΡΕΨΩ. ΑΓΓΙΞΕ ΤΗΝ ΨΥΧΗ ΜΟΥ, ΘΑΥΜΑΣΑ ΤΗΝ ΠΡΩΤΟΤΥΠΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΥΣΤΡΟΦΙΑ ΤΟΥ ΣΕΝΑΡΙΟΥ ΟΠΟΥ ΣΥΝΔΕΟΝΤΑΙ ΤΑ ΑΠΙΘΑΝΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΠΟΔΟΣΗ ΤΟΥ ΣΕΝΑΡΙΟΥ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΗΘΟΠΟΙΟΥΣ. ΔΙΚΑΙΩΝΟΥΝ ΤΟΝ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟ!

Αθηνόραμα www.athinorama.gr

Οι μαθητές ερωτώνται σε τι διαφέρουν τα δύο κείμενα (προσδοκώμενη απάντηση: διαφέρουν ως προς τη συναισθηματική φόρτιση που σχεδόν απουσιάζει από το

πρώτο, αλλά πλημμυρίζει το δεύτερο, αλλά και ως προς τη δομή. Το δεύτερο, παρότι επίσης αποτελεί κριτική ταινίας, καθόλου δεν ακολουθεί την τυπική δομή τέτοιων κειμένων, όπως αυτή εμφανίζεται στο αμέσως προηγούμενο κείμενο).

Έπειτα ο/η εκπαιδευτικός πληροφορεί τους μαθητές ότι το δεύτερο κείμενο παρουσιάζεται ως προσωπική κρίση (κάτω από τον τίτλο *κρίσεις αναγνωστών*) στον διαδικτυακό τόπο του περιοδικού *Αθηνόραμα*, αφού έχει προηγηθεί η κριτική της ταινίας από επίσημο κριτικό του περιοδικού με βάση τις συμβάσεις του κειμενικού αυτού είδους. Οι μαθητές ερωτώνται πού αλλού θα μπορούσε να βρίσκεται μια τέτοιου είδους κριτική που, κατά κάποιο τρόπο, παραβιάζει τις συμβάσεις του είδους (προσδοκώμενη απάντηση: σε μια προσωπική επιστολή).

Τέλος οι μαθητές καλούνται να γράψουν οι ίδιοι την κριτική μιας ταινίας που έχουν δει. Τους ζητείται να γράψουν δύο κείμενα: μια κριτική βάσει του πρώτου δοσμένου κειμένου και μια βάσει του δεύτερου (**Σχεδιασμός της δομής του κειμένου**). Η τάξη έπειτα, εφαρμόζοντας τη στρατηγική της συνεργασίας με τους συμμαθητές, (**Συνεργασία**) καλείται να αξιολογήσει τα κείμενα που παρουσιάζονται ως προς την αποτελεσματικότητά τους (το αν δηλαδή ο κριτής ενθαρρύνει ή αποθαρρύνει τους αναγνώστες του να δουν την ταινία).

β) Δεύτερη διδακτική πρόταση

Ενδεικτική διάρκεια: 1 διδακτική ώρα

Ομάδα-στόχος: ενήλικες

Διδακτικός στόχος: συγγραφή βιβλιοπαρουσίασης

Στρατηγικές: εύρεση της κεντρικής ιδέας και των επιμέρους στοιχείων, (επιλεκτική) προσοχή, σύγκριση/αντίθεση, σχεδιασμός της δομής του κειμένου

Ενσωμάτωση δεξιοτήτων: κατανόηση γραπτού, παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου

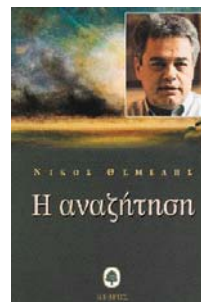
Υλικό: τα κείμενα των βιβλιοπαρουσιάσεων σε φωτοτυπία

Πορεία διδασκαλίας: Ο/Η εκπαιδευτικός προτείνει στην τάξη του τη μελέτη των παρακάτω βιβλιοπαρουσιάσεων:

ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΝΙΚΟΥ ΘΕΜΕΛΗ

«Αναζήτηση» ελευθερίας ΕΦΗ ΦΑΛΙΑΔΑ

Όταν μία εποχή οδεύει στη λήξη της, αναπόφευκτα προκαλεί συγκρούσεις. Φέρνει τους ανθρώπους αντιμέτωπους με το παλιό και το νέο, θέτοντάς τους ερωτηματικά και οδηγώντας τους σε συγκρούσεις. Με τον εαυτό τους, με σχέσεις παραδοσιακά, οικογενειακά, ιστορικά δοσμένες. Μία τέτοια μεταβατική εποχή είναι η σημερινή. Αλλά και εκείνη μέσα στην οποία ο Νίκος Θέμελης, (γεννημένος το 1947 στην Αθήνα) τοποθετεί τους ήρωες του μυθιστορηματός του «Η αναζήτηση», που βγαίνει σήμερα από τον «Κέδρο».

Πρώτη λογοτεχνική απόπειρα για τον σύμβουλο του Πρωθυπουργού, «Η αναζήτηση» ξεκίνησε ως αντίδοτο στο αυξημένο με ευθύνες πρόγραμμα εργασιών του, σαν ένας τρόπος ισορροπίας για να μην τον απορροφά μονοδιάστατα αυτός ο σκοπός. Και έγινε μία ιστορία.

Αφηγήσεις

Με κεντρικό πρόσωπο τον Νικολή εφέντη, γύρω από τον οποίο ήρθαν να προστεθούν οι αφηγήσεις πέντε προσώπων, που τον συνάντησαν, τον έζησαν από κοντά, δούλεψαν μαζί του, τον θαύμασαν, τον αγάπησαν, τον λάτρεψαν. Ο αρχιμάστορας, ο Βάιος, ο

δάσκαλος, η νόνα, ο Άγγελος. Καθένας από αυτούς αφηγείται περιστατικά από την ζωή του νεαρού Νικόλα, του δραστήριου Νίκου, του Νικολή εφέντη. Ο οποίος ξεκινάει από τα Ζαγοροχώρια, φτάνει στη Μυτιλήνη, περνάει στη Σμύρνη, αναζητώντας τη δική του αλήθεια, τις δικές του απαντήσεις για ερωτήματα αιώνια, υπαρξιακά, κοινωνικά, ιδεολογικά. Μαζί με τον κεντρικό ήρωα - υπαρκτός και με βαθμό συγγένειας δεμένος με τον συγγραφέα εγγονό του - τα υπόλοιπα πρόσωπα της «Αναζήτησης» ψάχνουν τη δική τους αλήθεια, στα ίδια μέρη, αλλά και στην Αθήνα και στην Κωνσταντινούπολη, στα τέλη του περασμένου αιώνα και τις αρχές του 20ου.

Οι συγκρούσεις με μία εποχή που αλλάζει, κατά την οποία ανατρέπονται πολιτικές ισορροπίες, προκύπτουν νέες ιδεολογίες και αναδύονται καινούργια φιλοσοφικά ρεύματα, απασχολεί όλους τους χαρακτήρες του Νίκου Θέμελη.

Ανάδειξη ηρώων

Σε αυτό το μυθιστόρημα η Ιστορία είναι παρούσα, αλλά δεν είναι η πρωταγωνίστρια. Δεν είναι η εποχή που επιβάλλεται στα πρόσωπα. Αντίθετα, οι ήρωες της «Αναζήτησης» είναι εκείνοι που αναδεικνύονται μέσα από τα υπαρξιακά τους ερωτήματα, την επιθυμία τους, την προσπάθειά τους, τον αγώνα τους να φτιαχτεί κάτι καινούργιο. Είναι αυτοί που προσπαθούν να υπερβούν τις συμβάσεις της εποχής τους. Υπέρβαση για τους ήρωες του βιβλίου σημαίνει ελευθερία, επίγνωση του κόσμου στον οποίο θέλουν να ζήσουν. Αλλά και αναζήτηση της ευτυχίας. Άλλοι από αυτούς γίνονται ευτυχείς κατακτώντας βήμα βήμα στόχους της δικής τους αυτοπραγμάτωσης. Για να αποδείξουν πως ευτυχισμένος μπορεί να είναι κάποιος σχηματίζοντας τις δικές του ισορροπίες, χωρίς απαραίτητα αυτές να συμβαδίζουν με το σύστημα δόξας, καταξίωσης και επιτυχίας του κυρίου ρεύματος. Όπως ο Βάιος, κουνιάδος και φίλος του Νίκου που «μπορεί να έφυγε και ευτυχισμένος. Έστω, μακριά από το σπίτι του, χωρίς πολλά πλούτη, μήτε καν οικογένεια. Έφυγε, σύμφωνα με τη βαθιά πεποίθηση της Γερτρούδης πως έζησε τα χρόνια εκείνα της Βιέννης με έναν τρόπο που του εξασφάλιζε μία στερεή εσωτερική ισορροπία και στους καλούς καιρούς μέχρι τον Μεγάλο Πόλεμο. Στο ιστορικό της οικογένειας, για όλους ήταν ο "θείος Βάιος", με μόνο καλές αναμνήσεις για τους τρόπους του και για την καλλιέργειά του».

Συλλογική ευτυχία

Με αυτά τα λόγια τελειώνει η αφήγηση του Βάιου, για να αρχίσει ο δάσκαλος τη δική του, μιλώντας για την ουσία της «Αναζήτησης», μέσα από τις περιγραφές των προσπαθειών του Νικολή εφέντη να μάθει στους λιγότερο προνομιούχους που είχε στη δούλεψή του, χριστιανούς και αλλόδοξους, να μην φοβούνται και να σκέφτονται. Ο

Νικολής προτείνει μία στάση ζωής που λέει ότι η ατομική ευτυχία μπορεί να γίνει και συλλογική. «Αφού τίποτα δεν φοβόμαστε μπορούμε να μιλάμε. Να μαζευόμαστε και να μιλάμε για τα προβλήματά μας, για τον τόπο μας, για αυτά που ζούμε και για αυτά που έρχονται. Και μέσα από αυτές τις συζητήσεις καθένας μας θα μπορούσε να βρει κάτι που να του πηγαίνει, να μάθει κάτι νέο, κάτι χρήσιμο που θα τον βοηθάει να πορεύεται και να αποφασίζει. Όσο πιο πολλά ξέρουμε, τόσο καλύτερα ορίζουμε το βίος μας και την ζωή μας και αν κάποια πράγματα δεν είναι καλά, για να τα αλλάξουμε, θα πρέπει πρώτα από όλα να αρχίσουμε να τα συζητάμε». Τα λόγια του Νικολή μπορεί να είναι και τα λόγια του εγγονού του, του συγγραφέα.

TA NEA , 11/09/1998 , Σελ.: P01

ΕΝΑ ΒΙΒΛΙΟ ΓΙΑ ΤΟΝ ΟΜΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟ

Αθήνα, 18 Ιουνίου 2000

Στον ομογενειακό ελληνισμό, αναφέρεται ένα ενδιαφέρον βιβλίο, το μυθιστόρημα ιδεών" του Νίκου Θέμελη "Η ανατροπή". Και είναι από τις σπάνιες φορές στην πεζογραφία μας που η ανάγνωση της ελληνικής ιστορίας, όπως αναδεικνύοταν από το κείμενο, δεν προέβαλλε το μαρτύριο, τη θυματοποίηση, την "ιδιοπροσωπία" του ελληνικού λαού, αλλά αντίθετα την όσμωση και τη συμβίωση με άλλες εθνοτικές ομάδες, ο δε ήρωάς του, εξίσου σπάνια λογοτεχνική φιγούρα, ήταν θετικός και αισιόδοξος απέναντι στις ιστορικές και ατομικές συνθήκες και φορέας ορθολογισμού και ευρωπαϊκής οπτικής και παιδείας.

Το δεύτερο μυθιστόρημα του Νίκου Θέμελη, "Η ανατροπή", εκτυλίσσεται στους τόπους του παροικιακού ελληνισμού, κυρίως στην Οδησό. Η μυθοπλασία του συνδιαλέγεται μ' αυτήν της "Αναζήτησης" και επιπλέον εκκινεί από ένα "παρακλάδι" του αφηγηματικού της κορμού και συγκεκριμένα απ' τη σχέση του Θωμά, πατέρα του ήρωά της Νικολή - εφέντη, με την Ελένη, την κόρη του συνεταιίρου του, και τη φυγή τους. Το μυθιστόρημα καλύπτει τη χρονική περίοδο απ' το 1884 έως τη δεκαετία του 1920 και αρχίζει με τη διάδοση της είδησης της παραίτησης του Πατριάρχη της Κων/πολης, εύρημα που επιτρέπει στον συγγραφέα να περιέλθει και να γνωστοποιήσει τους τόπους όπου εκτυλίσσεται ή αναφέρεται η μυθοπλασία καθώς και τα πρόσωπά της.

Ο Θωμάς, στην ηλικία των σαράντα ετών, εμπορευόμενος στην περιοχή των Βαλκανίων και της Κεντρικής Ευρώπης, βλέποντας τις αλλαγές που έρχονται στους τρόπους παραγωγής και οργάνωσης της οικονομίας και νιώθοντας ταυτόχρονα δέσμιος

των ορίων του τόπου και της οικογένειάς του, έρχεται σε ρήξη με τη μέχρι τότε ζωή του και αποφασίζει τη φυγή του σε πιο ανεπτυγμένες και ανοικτές κοινωνίες. Συνδέει τις τύχες του μ' αυτές της Ελένης, που ασφυκτιά και αυτή στον μικρόκοσμο της δυτικομακεδονικής υπόδουλης Σιάτιστας με την ανελευθερία, τις καθυστερημένες νοοτροπίες, την υποτίμηση της γυναίκας. Φεύγουν μαζί, παντρεύονται στη Θεσσαλονίκη και καταλήγουν στην Οδησό, τόπο καταγωγής του Θωμά, όπου και εγκαθίστανται, δημιουργούν οικογένεια, πλουτίζουν με τις εμπορικές επιχειρήσεις και εντάσσονται στην υψηλή κοινωνία της ελληνικής ομογένειας αλλά και της πόλης συνολικά.

Η ιστορία όμως εισβάλλει ορμητικά στη μυθοπλασία και μαζί με τις ανατροπές που επιφέρει αναστατώνει και την οικογενειακή γαλήνη του Θωμά και της Ελένης. Στη Ρωσία, αυτόν "τον αδύνατο κρίκο της ιμπεριαλιστικής αλυσίδας", με το ανελεύθερο τσαρικό καθεστώς και τις τεράστιες ανισότητες, οι κοινωνικές συγκρούσεις ξεσπούν με βιαιότητα. Στην πατρίδα της Ελένης, τη Μακεδονία, η ιστορία έχει ακόμη τη μορφή των εθνοτικών συγκρούσεων, που είναι βέβαια πολύ πιο έντονες. Ο μεγαλύτερος γιος τους, που είχε πάει στη Σιάτιστα να γνωρίσει τον τόπο και τους ανθρώπους του, συνεπαρμένος απ' το ελληνικό εθνικό όραμα, αναμειγνύεται στον Μακεδονικό Αγώνα και δολοφονείται. Ο ίδιος δε ο Θωμάς σκοτώνεται το 1905 από μια αδέσποτη σφαίρα.

Η ζωή της Ελένης ανατρέπεται ριζικά. Με τον καιρό όμως ξαναστέκεται στα πόδια της, ταλαντεύεται ανάμεσα στον φίλο από παλιά, φιλελεύθερο μηχανικό Γιάννη από την Κοζάνη και τον μπολσεβίκο ανηψιό της Κόλια, με την πλάστιγγα να γέρνει στον δεύτερο και την προσμονή ενός κόσμου ελευθερίας και δικαίου που φαίνεται να προβάλλει. Ζει την Οκτωβριανή Επανάσταση, μένει στην Οδησό, παρά τη φυγή όλων των άλλων στην Ελλάδα, βιώνει για λίγο την ουτοπία της απελευθέρωσης, μέχρι που η επανάσταση μεταλλάσσεται σε ένα νέου τύπου δεσποτικό καθεστώς, στις εσωτερικές συγκρούσεις του οποίου χάνεται και ο Κόλιας. Η Ελένη καταλήγει τελικά στην Αθήνα, όπου και συναντά την υπόλοιπη οικογένειά της. Το μυθιστόρημα τελειώνει με την παρακμή των ελληνικών παροικιών, λόγω της ανατροπής όλων των δεδομένων, και την επιστροφή των ανθρώπων τους στο διευρυμένο ήδη ελληνικό κράτος.

Ο Θέμελης εισφέρει στη μυθοπλασία του και διαχειρίζεται ένα τεράστιο υλικό. Παράλληλα με την ερωτική, οικογενειακή και οικονομική ζωή των ηρώων του, περιγράφει τους χώρους και τις πόλεις όπου αυτοί κινούνται -Τεργέστη, Σιάτιστα, Θεσσαλονίκη, Οδησός, Βρυζέλλες-, καταγράφει με εμμονή μορφές της εργασίας, του εμπορίου και της οικονομίας γενικά, αλλά και θεσμούς της κοινωνίας, αποτυπώνει τον

πολυεθνικό χαρακτήρα της ευρύτερης περιοχής, τονίζει τις προσπάθειες των Ελλήνων αστών για τη δημιουργία εκπαιδευτικών υποδομών στην υπόδουλη ακόμη Μακεδονία, προβάλλει την κίνηση των ιδεών, αναδεικνύει τον αστικό πολιτισμό, απ' την πνευματική του παραγωγή ως τον τρόπο ζωής, τις νοοτροπίες και τις συμπεριφορές, χωρίς όμως να συσκοτίζει το υπόβαθρο της εκμετάλλευσης και της εξαθλίωσης των μαζών στο οποίο στηριζόταν.

(*"Η ανατροπή"* του Νίκου Θέμελη, εκδόσεις Κέδρος, Αθήνα 2000, σελ. 511).

Macedonian Press Agency

Είναι προτιμότερο να έχουν μελετήσει οι μαθητές τα δύο κείμενα στο σπίτι τους και να τα γνωρίζουν όταν αρχίσει η συζήτηση πάνω σε αυτά. Ο/Η εκπαιδευτικός, εφαρμόζοντας τη στρατηγική της εύρεσης της κεντρικής ιδέας και των επιμέρους στοιχείων (**Εύρεσης της κεντρικής ιδέας και των επιμέρους στοιχείων**) του μηνύματος, τους ζητά να βρουν ποια είναι τα στοιχεία των μυθιστορημάτων στα οποία αναφέρονται και τα δύο κείμενα: το είδος του μυθιστορήματος (ιστορικό), ο χρόνος στον οποίο ξετυλίγεται η πλοκή, οι ήρωες και στοιχεία των χαρακτήρων τους, στοιχεία της υπόθεσης (**Προσοχή επιλεκτική**).

Έπειτα ζητείται από τους μαθητές να βρουν ως προς ποια στοιχεία διαφοροποιούνται οι δύο βιβλιοπαρουσιάσεις (**Σύγκριση/αντίθεση**). (Στην πρώτη δίνονται επιπλέον στοιχεία για τον συγγραφέα, καθώς και παραθέματα του βιβλίου που υποστηρίζουν τα γραφόμενα του συγγραφέα της βιβλιοπαρουσίασης. Στη δεύτερη δίνονται επιπλέον κοινωνικά στοιχεία της εποχής στην οποία ξετυλίγεται η υπόθεση, ενώ επισημαίνονται στοιχεία που ξεχωρίζουν το μυθιστόρημα αυτό από άλλα).

Με πρότυπο αυτές τις βιβλιοπαρουσιάσεις, οι μαθητές καλούνται, αφού εφαρμόσουν τη στρατηγική του σχεδιασμού της δομής του κειμένου (**Σχεδιασμός της δομής του κειμένου**), να συγγράψουν την παρουσίαση ενός μυθιστορήματος που έχουν οι ίδιοι διαβάσει και το θεωρούν ενδιαφέρον. Για τον σκοπό αυτό ο/η εκπαιδευτικός είναι δυνατό να έχει ορίσει δύο ή τρία ελληνικά μυθιστορήματα από τα οποία θα μπορούν να επιλέξουν οι μαθητές για να τα διαβάσουν και να τα παρουσιάσουν.

γ) Τρίτη διδακτική πρόταση

Ενδεικτική διάρκεια: 1 διδακτική ώρα

Ομάδα-στόχος: ενήλικες

Διδακτικός στόχος: συγγραφή δοκιμίου

Στρατηγικές: καταγισμός ιδεών, διασφάλιση της συνοχής του κειμένου, (γενική+επιλεκτική) προσοχή, χρήση πηγών, σχεδιασμός της δομής του κειμένου

Ενσωμάτωση δεξιοτήτων: παραγωγή προφορικού, κατανόηση γραπτού και παραγωγή γραπτού λόγου

Υλικό: ένα δοκίμιο σε φωτοτυπία

Πορεία διδασκαλίας: Ο/η εκπαιδευτικός, εφαρμόζοντας τη στρατηγική του καταγισμού ιδεών (**Καταγισμός ιδεών**), ρωτά τους μαθητές τι τους φέρνει στο νου η έννοια της καταναλωτικής κοινωνίας. Οι ιδέες τους καταγράφονται στον πίνακα. Έπειτα αναλύεται στην τάξη το παρακάτω δοκίμιο που τους έχει μοιραστεί από προηγούμενη μέρα και έχουν κληθεί να το μελετήσουν στο σπίτι.

Χριστουγεννιάτικα ψώνια

*** Όταν δεν κάνει πόλεμο η Δύση, ακροάται το χριστουγεννιάτικο μελόδραμα των αντιρρησιών της**

Θ. Δ. ΠΑΠΑΓΓΕΛΗΣ

Στο κοινωνιολογικό ανάγνωσμα που έχω μπροστά μου ο Δεκέμβριος ορίζεται ως μήνας αγοραστικού οργανισμού, και το δεύτερο δεκαπενθήμερό του ειδικότερα ως περίοδος αγοραστικής φρενίτιδας - και μιλάμε, εννοείται, για την καλοζωισμένη Δύση στην ευρωπαϊκή της κυριολεξία αλλά και στην υπερατλαντική και ωκεάνια προέκτασή της. Το φαινόμενο είναι χρόνιο, αλλά οξύνεται, λέει, καθώς προϋπαντούμε το χειμερινό ηλιοστάσιο και αγριεύει εκτός ελέγχου καθώς οι δημοτικές αρχές, σε αλυσιδωτή και οικουμενική αλληλουχία, προβαίνουν στην επίσημη αφή των χριστουγεννιάτικων λαμπτήρων. Ένας ιδιαίζόντως κατηφής κοινωνιολόγος, πριν από εκατό χρόνια, το ονομάτισε «περίοπτη κατανάλωση» (conspicuous consumption), και δεν εννοούσε καθόλου αυτά που ξοδεύουμε για να καλύψουμε βασικές και πρωτοβάθμιες ανάγκες αλλά τις δαπάνες που μας εξασφαλίζουν κοινωνικό status και που επιβεβαιώνουν τρανά τη δυνατότητά μας να δαπανούμε χάριν της δαπάνης.

Η ιστορία είναι, ασφαλώς, πολύ πιο παλιά από την ηλικία του ονόματός της, αλλά επειδή, στην πλέον αναγνωρίσιμη και συντεταγμένη εκδοχή της, προϋποθέτει ένα

μέτρο κοινωνικού «συνερίζεσθαι», μπορεί κανείς να την αρχαιολογήσει από το καταναλωτικό «μπρα ντε φερ» ανάμεσα στην κληρονομική και γαιοκτήμονα αριστοκρατία από τη μία πλευρά και το «νέο χρήμα» της επιχειρηματικά δραστηριοποιούμενης μπουρζουαζίας από την άλλη. Οι ρωμαίοι πατρίκιοι είχαν περισσότερα εξοχικά από όσα τελικά μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν, αλλά και οι «ιππείς» της αστικής πλουτοκρατίας μπορούσαν να προκύπτουν «σκαφάτοι» στην πιο «ιν» μαρίνα της Αδριατικής. Ωστόσο, ο μετασχηματισμός της καταναλωτικής διεκδυστήρας σε πάνδημο γαϊτανάκι είναι σχετικά πρόσφατη εξέλιξη που προϋποθέτει, εκτός από την ευρύτερη κυκλοφορία περισσότερου ρευστού, μια μαζικοποιημένη και πιο ευπρόσιτη αγορά ως παραγωγό, προαγωγό και διαχειριστή της καταναλωτικής παρόρμησης.

Ίσως ορισμένοι να μην είχαν ερωτευθεί ποτέ αν δεν άκουγαν να γίνεται λόγος για έρωτα: σίγουρα, πολλοί δεν θα κατανάλωναν τόσο πολύ χωρίς την εκκωφαντική διαφημιστική κατήχηση που αποικίζει μεγάλο μέρος του ελεύθερου χρόνου τους - κυρίως στα θεσμοθετημένα εορταστικά ξέφωτα. Και εδώ παίζεται «χοντρό» ανθρωπολογικό παιχνίδι, γιατί η συγκαιρινή «αγορά των εορτών» έχει ενσωματώσει, μεταλλάξει και σφετερίζεται όλα τα ένστικτα, μεταφυσικά και κοσμικά, που ανέκαθεν οργάνωναν, περιοδικά και τελετουργικά, την αντίστασή μας στη «φονική» ρουτίνα - από την πνευματική ενδοστροφή και τη φιλότιμη παρένθεση μέχρι τον νοσταλγικό παλιμπαιδισμό και τον «καρναβαλικό» αντικομφορμισμό.

Με άλλα λόγια, η αγορά θέλει να είναι ο «χρονότοπος» των εορτών, ο συνεκδοχικός ορισμός του νοήματός τους, η κυρίαρχη οριοθέτησή τους. Οι κάρτες, με το ολιγάνθρωπο, χωρικό εκκλησίασμα που διασχίζει ευφρόσυνο την «άγια νύχτα» μιας αλπικής ουτοπίας σημαδεμένης από το μοναχικό καμπαναριό, συντηρούν φιλότιμα την εικονογραφία και τη μυθολογία μιαςσχόλης που τώρα διαδραματίζεται ανάμεσα στο πολυκατάστημα και την παιγνιδούπολη. Εδώ η «αγία οικογένεια», από πάππου μέχρις εγγονού, ολοκληρώνει την καταναλωτική της εκκοσμίκευση· εδώ οι νεαροί βλαστοί περνούν τη σημαντικότερη διαβατήρια τελετή του «homo economicus», χάσκοντας θαυμαστικά μπροστά στο τεχνολογικό κέρασ της Αμαλθείας κάτω από το διαπεραστικό βλέμμα του Αρχοντα των Δαχτυλιδιών που, πιασμένος χέρι χέρι με τον μύστη Πότερ, ανέλαβε εργολαβικά, και σε βάρος του παλιομοδίτικου εκείνου παππούλη, το ψυχαγωγικό μέρος των σχολικών διακοπών.

Αλλά οι γιορτές είναι τελικά για τα παιδιά, έτσι δεν είναι; Και στο κάτω κάτω ο περίοπτος καταναλωτισμός για χάρη τους δεν θα έπρεπε να χρεωθεί στο ποινικό

μητρόω του ώριμου καπιταλισμού. Και τα πολυκαταστήματα της Δύσης, τέτοιες μέρες, δεν είναι τα τεμένη του «βάρβαρου νεοφιλελευθερισμού» και της «καταναλωτικής αλλοτρίωσης» που είναι τον υπόλοιπο χρόνο, έτσι δεν είναι; Με τρυφερότητα ή με χιούμορ, η απάντηση είναι προφανής.

Αλλά όχι και να κάνουμε τα παιδιά άλλοθι για τα αμαρτήματά μας - ή, τουλάχιστον, αυτό σκέφτονται οι συμμαχικές δυνάμεις αντικαπιταλιστών, περιβαλλοντολόγων, εκκλησιαστικών αγηγμάτων και ειρηνιστών που εδώ και δέκα χρόνια, τέτοιες μέρες, παροτρύνουν την ανθρωπότητα σε συμβολική ημερήσια αποχή από την εορταστική αγορά («Buy Nothing Day»). Είναι ενδιαφέρον ότι οι μισές ημέρες του δυτικού χρόνου είναι επετειακά αφιερωμένες σε κάτι που πρέπει να κάνουμε και οι άλλες μισές σε κάτι που δεν πρέπει να κάνουμε. Αλλά εδώ δεν πρόκειται για αστείο. Μην αγοράζεις τίποτε για τα Χριστούγεννα, λέει ο φετβάς, αλλά κάνε δώρο στην καλύτερη φίλη σου ένα «μπέιμπι σίτινγκ» ή κούρεψε το γρασίδι στον κήπο του «κολλητού» σου. Όταν δεν κάνει πόλεμο η Δύση, ακροάται το χριστουγεννιάτικο μελόδραμα των αντιρρησιών της, οι οποίοι εφέτος διάλεξαν τις κεντρικότερες λεωφόρους του ευρωπαϊκού, του αμερικανικού και του γιαπωνέζικου καταναλωτισμού για να κολλήσουν αφίσες με το χαρμόσυνο μήνυμα της αγοραστικής αποτοξίνωσης: «Ξοδέψε μια μέρα χωρίς να ξοδέψεις». Και αντιστάσου σθεναρά στον πειρασμό να μπεις σ' εκείνο το φωταγωγημένο πολυκατάστημα: θα σώσεις μερικά ευρώ ή δολάρια από τα σαρόνια της περίοπτης κατανάλωσης - και ίσως αποφύγεις τις δυσάρεστες συνέπειες μιας συνάντησης με συναγοραστή που θα ψωνίζει για λογαριασμό της Αλ Κάιντα.

Προφανώς οι άνθρωποι αυτοί αγνοούν ή αδιαφορούν για το υπαρξιακό κενό (δεν πρόκειται για απλό στερητικό σύνδρομο) που θα απειλήσει εκατομμύρια συνανθρώπους τους, αν η καμπάνια τους πιάσει τόπο. Και κυρίως αγνοούν τη σημασία μιας διαφήμισης που, προσωπικά, άκουσα μόλις πριν από λίγο: «Και φέτος τα Χριστούγεννα σημαίνουν αγορές».

Ο κ. Θεόδωρος Δ. Παπαγγελής είναι καθηγητής του Τμήματος Φιλολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Το ΒΗΜΑ, 21/12/2003, Σελ.: Β54

Πρώτα πρώτα επισημαίνεται πως το δοκίμιο αυτό δημοσιεύτηκε σε εφημερίδα ευρείας κυκλοφορίας και ζητείται από τους μαθητές να χαρακτηρίσουν το ύφος του

(τυπικό) στηριγμένοι σε στοιχεία του κειμένου (κυρίως λεξιλογικά, πρβλ. *διελκυστίνας, πάνδημο, ευφρόσυνο* κ.ά.)

Εξάλλου, το μικρό αυτό δοκίμιο μπορεί να χρησιμεύσει ως πρότυπο για να αναλυθεί η δομή των δοκιμίων γενικότερα και να εφαρμοστεί η στρατηγική της εύρεσης της κεντρικής ιδέας και των επιμέρους στοιχείων του μηνύματος (**Εύρεση της κεντρικής ιδέας και των επιμέρους στοιχείων του μηνύματος**). Για την ενεργοποίηση αυτής της στρατηγικής, οι μαθητές πρέπει να μελετήσουν το κείμενο με προσοχή (**Προσοχή γενική και επιλεκτική**).

Η πρώτη παράγραφος εισάγει το θέμα (*ο «αγοραστικός οργανισμός» στη Δύση τις ημέρες των γιορτών των Χριστουγέννων*). Η δεύτερη, τρίτη, τέταρτη, πέμπτη και έκτη το αναλύουν. Σε αυτές παρουσιάζονται τα επιχειρήματα του συγγραφέα. Η έβδομη παράγραφος αποτελεί την κατακλείδα του δοκιμίου. Πιο συγκεκριμένα στη δεύτερη παράγραφο αναλύεται το επιχείρημα του καταναλωτικού συναγωνισμού και θεμελιώνεται με παραδείγματα από τη σύγχρονη και τη ρωμαϊκή ιστορία. Στην τρίτη παράγραφο παρουσιάζεται ο καθοριστικός ρόλος της διαφήμισης στη ζωή μας. Στην τέταρτη παρουσιάζεται ο καταναλωτισμός ως μορφή διασκέδασης ολόκληρης της οικογένειας που συμβάλλει στην αλλοτρίωση της σχέσης μεταξύ των μελών της. Στην πέμπτη παράγραφο αναφέρεται ότι οι αγορές γίνονται κυρίως προς χάρη των παιδιών, επιχείρημα που καταρρίπτεται αμέσως μετά στην έκτη παράγραφο, όπου και προτείνεται ο περιορισμός της κατανάλωσης. Τέλος, στην έβδομη παράγραφο, αμφισβητείται το κατά πόσο οι άνθρωποι μπορούν να υιοθετήσουν μια λιγότερο καταναλωτική στάση, αφού ο υπέρμετρος καταναλωτισμός καλύπτει υπαρκτά κενά τους.

Στόχος του δοκιμίου είναι να γνωρίσει ο αναγνώστης τα επιχειρήματα του συγγραφέα και να πειστεί για την ορθότητά τους. Αυτό δεν σημαίνει πως ο συγγραφέας αποκλείει από το δοκίμιό του αντίθετες απόψεις. Αντιθέτως αφήνει να ακουστούν και επιχειρήματα που δεν ασπάζεται προκειμένου να μπορέσει να τα ανασκευάσει. Επίσης συχνά παραθέτει και τις ρήσεις άλλων σχετικά με το θέμα ενδυναμώνοντας έτσι τη θέση που παρουσιάζει. Συχνά ο επιχειρηματολογικός λόγος φέρει τα σημάδια της παρουσίας του συγγραφέα. Αυτό μπορεί να γίνει είτε με λεξιλόγιο που εκφράζει προσωπική γνώμη (*νομίζω, κατά τη γνώμη μου* κτλ.) είτε με απαξιωτικούς ή θετικούς όρους [πρβλ. στο κείμενο: *αγοραστικής φρενίτιδας, εκκωφαντική διαφημιστική κατήχηση (όρος ειρωνικά χρησιμοποιούμενος), τα αμαρτήματά μας* κ.ά.].

Κομβικό είναι το θέμα της συνοχής στη διάρθρωση του δοκιμίου (**Διασφάλιση της συνοχής του κειμένου**): συνοχή περιεχομένου ή συνεκτικότητα (coherence) και συνοχή μορφής (cohesion). Αυτή εξασφαλίζεται μέσω αντωνυμιών και μέσω μεταβατικών εκφράσεων. Οι πιο συνηθισμένες μεταβάσεις γίνονται με συνδέσμους συμπλεκτικούς, αντιθετικούς, διαζευκτικούς κτλ. (πρβλ. στο κείμενο την επανειλημμένη χρήση του *αλλά* και του *και*, για τη σύνδεση των επιχειρημάτων).

Μετά από αυτή την ανάλυση, ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να ζητήσει από τους μαθητές, εκμεταλλευόμενοι τα όσα αναγράφηκαν στον πίνακα κατά τον καταγιισμό ιδεών, να γράψουν το δικό τους δοκίμιο πάνω στον καταναλωτισμό του σύγχρονου ανθρώπου (συσχετίζοντάς τον ίσως με τη φτώχεια που καταδυναστεύει ένα μεγάλο τμήμα των κατοίκων του πλανήτη) ή να αναπτύξουν κάποιο άλλο θέμα, αφού μελετήσουν δοκίμια με παρεμφερές θέμα και εξαγάγουν τα βασικά επιχειρήματα που παρουσιάζονται εκεί (**Χρήση πηγών**). Ιδιαίτερη προσοχή κάθε φορά πρέπει να αποδίδεται στην εφαρμογή της στρατηγικής του σχεδιασμού της δομής του κειμένου (**Σχεδιασμός της δομής του κειμένου**).